

SAOPŠTENJE KOMISIJE

Privremeni okvir za mjere državne pomoći u kriznim situacijama za podršku privredi nakon ruske agresije na Ukrajinu
(2022/C 426/01)**1. RUSKA AGRESIJA NA UKRAJINU, NJEN UTICAJ NA EKONOMIJU EU I POTREBA ZA PRIVREMENIM MJERAMA DRŽAVNE POMOĆI**

- Rusija je 22. februara 2022. godine nezakonito priznala kao nezavisne entitete Donjecke i Luganske oblasti u Ukrajini koje nisu pod kontrolom vlade. Rusija je 24. februara 2022. godine pokrenula ničim izazvanu i neopravdanu vojnu agresiju na Ukrajinu. Evropska unija (EU) i međunarodni partneri odmah su reagovali na ozbiljno narušavanje teritorijalnog integriteta, suvereniteta i nezavisnosti Ukrajine uvođenjem restriktivnih mjera (sankcija). Sankcije su takođe uvedene i Bjelorusiji, zbog njene uloge u omogućavanju ruske vojne agresije. Dodatne mjere su usvojene tokom narednih nedjelja, a u zavisnosti od razvoja situacije mogu da budu usvojene i druge mjere. Rusija je, sa svoje strane, odlučila da preduzme određene restriktivne ekonomske kontramjere¹.
- Ruska vojna agresija na Ukrajinu, uvedene sankcije i kontramjere preduzete od strane Rusije, na primjer, imaće ekonomske posljedice na cjelokupno unutrašnje tržište. Privredna društva u EU mogu biti pogođena na više načina, direktno i indirektno. Posljedice mogu biti u obliku smanjenja potražnje, raskida postojećih ugovora i projekata sa posljedičnim gubitkom prometa, poremećaja u lancima snabdijevanja, posebno sirovina i nusproizvoda, ili drugih inputa koji više nisu dostupni ili ekonomski pristupačni.
- Ruska vojna agresija na Ukrajinu dovela je do poremećaja u lancima snabdijevanja za uvoz određenih proizvoda iz Ukrajine u EU, posebno žitarica, biljnih ulja, kao i za izvoz iz EU u Ukrajinu. Na energetska tržišta je značajno uticalo povećanje cijena električne energije i gasa u EU. Vjerovatnoća ruske vojne agresije na Ukrajinu već je imala uticaja na energetska tržišta u nedjeljama koje su prethodile fizičkoj agresiji. Visoke cijene energije utiču na nekoliko privrednih sektora, uključujući neke od onih koje je posebno pogodila pandemija COVID-19, kao što su transport i turizam. Uticaj se takođe osjetio i na finansijskim tržištima, posebno kada je riječ o likvidnosti i nestabilnosti tržišta u trgovini robom. Ruska vojna agresija na Ukrajinu takođe je dovela do velikog raseljavanja ukrajinskih državljana kako u unutrašnjosti tako i u susjednim zemljama, uz neviđeni priliv izbjeglica u EU, sa velikim humanitarnim i ekonomskim posljedicama.
- Geopolitička kriza izazvana ruskom agresijom na Ukrajinu posebno ozbiljno utiče na sektor poljoprivrede, prehrambenu industriju, sektor ribarstva i akvakulture. Zbog visokih cijena energenata, cijene đubriva dodatno rastu. Ova ograničenja na uvoz đubriva iz Rusije i Bjelorusije takođe utiču i na snabdijevanje đubrivima. Kriza će vjerovatno imati ozbiljne posljedice na snabdijevanje EU žitaricama (posebno kukuruzom i pšenicom) i uljaricama (suncokret, repica) ili derivatima skroba iz Ukrajine i Rusije, što će dovesti do snažnog povećanja cijena stočne hrane. Kombinovani uticaj tih povećanja troškova energije, đubriva, žitarica i ulja najizraženiji je u sektoru stočarstvu². Ukrajina je takođe važan proizvođač i izvoznik biljnih ulja (naročito suncokretovog), pa povećanje cijena ovih proizvoda utiče na operatere u prehrambenoj industriji koji su prinuđeni da traže alternativna rješenja.
- Drugi razlog za zabrinutost je nemogućnost da se nastavi sa isporukom proizvoda iz EU u Ukrajinu, a potencijalno i u Rusiju i Belorusiju, zbog ratne situacije ili sankcija. Ovo bi uticalo uglavnom na sektore vina i alkoholnih pića, prerađene hrane (uključujući prerađeno voće i povrće), čokolade, konditorskih proizvoda, hrane za bebe i hrane za kućne ljubimce u slučaju Rusije, voća i povrća u slučaju Belorusije i većine poljoprivrednih proizvoda u slučaju Ukrajine.
- Situaciju otežava naglo povećanje troškova proizvodnje, dijelom zbog povećanja cijene azotnog đubriva usljed ekstremnog povećanja cijene prirodnog gasa, ali i direktnim korišćenjem energije u procesima poljoprivredne proizvodnje. Kako su Rusija i Bjelorusija važni proizvođači i izvoznici sva tri ključna đubriva (azot, fosfor, kalijum), sankcije će izazvati dodatno povećanje cijene đubriva.
- S obzirom na navedeno Komisija je odlučila da usvoji ovo Saopštenje kako bi precizirala kriterijume za procjenu usklađenosti mjera državne pomoći sa unutrašnjim tržištem koje države članice mogu da preduzmu kako bi prevazišli ekonomske posljedice nakon ruske agresije na Ukrajinu, sankcija koje su nakon toga uveli EU i međunarodni partneri i protivmjera koje je preduzela, na primjer, Rusija³.

¹ Na primjer, Vlada Ruske Federacije je 6. marta 2022. godine usvojila Uredbu broj 299 o izmjenama stava 2 metodologije za određivanje visine naknade koja se plaća nosiocu patenta prilikom odlučivanja o korišćenju pronalaska, korisnog modela, odluku o korišćenju pronalaska bez njegove saglasnosti i postupak njegovog plaćanja. Ovim amandmanom je predviđeno da „nema naknade za korišćenje pronalaska, korisnog modela ili industrijskog dizajna od strane „nosilaca patenata“ iz stranih država koji postupaju „neprijateljski“.

² Ukrajina je četvrti najveći spoljni dobavljač hrane u EU i ključni dobavljač žitarica (52% uvoza kukuruza u EU, 19% meke pšenice), biljnih ulja (23%) i uljarica (22%, posebno uljane repice: 72%). Cijene hrane na globalnom nivou su već visoke, a s obzirom na situaciju mogle bi dodatno da porastu.

³ Na primjer, prema Globalnoj bazi podataka o zaštitnim znacima Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu (WIPO), Globalnoj bazi podataka WIPO-a o dizajnu i bazi podataka PatentSight, u martu 2022. godine, bilo je oko 150 000 zaštitnih znakova, 2 000 industrijskih dizajna i 44 000 patenata u vlasništvu preduzeća iz EU koji su bili na snazi u Rusiji. Zaštitni znaci EU preduzeća koji su zaštićeni u Rusiji odnose se uglavnom na sljedeće sektore: farmaciju, kozmetiku, automobilsku, hemijsku i potrošačku robu, modu i luksuznu robu. Imajući u vidu nejasnu terminologiju upotrijebljenu u izmjeni metodologije određivanja nadoknade koja se plaća vlasniku patenta uvedene Uredbom br. 299 od 6. marta 2022. (vidjeti

Koordinirani ekonomski odgovor država članica i institucija EU je od ključnog značaja za ublažavanje neposrednih negativnih društvenih i ekonomskih posljedica u EU, očuvanje ekonomskih aktivnosti i radnih mjesta, kao i za olakšavanje strukturnih prilagođavanja potrebnih kao odgovor na novu ekonomsku situaciju nastalu nakon ruske vojne agresije na Ukrajinu.

1.1. Sankcije koje su uveli Evropska unija i međunarodni partneri

8. Nakon ničim izazvane i neopravdane agresije Rusije na Ukrajinu, Savjet Evropske unije dogovorio je nekoliko paketa restriktivnih mjera.
9. Savjet je 23. februara 2022. godine postigao dogovor oko paketa mjera koji uključuje (i) ciljane sankcije protiv 351. poslanika ruske Državne dume i dodatnih 27 pojedinaca, (ii) ograničenja ekonomskih odnosa sa oblastima ukrajinskih regiona Donjeck i Lugansk koje nisu pod kontrolom vlade i (iii) ograničenja ruskog pristupa kapitalu i finansijskim tržištima i uslugama EU.⁴
10. Savjet je 25. februara 2022. godine dogovorio dodatne sankcije protiv Rusije usmjerene na: (i) finansijski sektor, (ii) energetske, svemirski i transportni sektor (vazduhoplovstvo), (iii) robu dvostruke namjene, (iv) kontrolu izvoza i finansiranje izvoza, (v) vizna politika i (vi) dodatne sankcije protiv ruskih i drugih pojedinaca (uključujući Bjelorusije).⁵
11. Savjet je 28. februara 2022. godine odlučio da zatvori evropski vazdušni prostor za ruske avione i usvojio je preventivne mjere kako bi osigurao da ruska centralna banka ne može da raspoređuje svoje međunarodne rezerve na načine koji smanjuju uticaj preduzetih mjera⁶. Savet je takođe usvojio dodatne sankcije ruskim pojedincima⁷.
12. Savjet je 1. marta 2022. godine usvojio dodatne mjere: (i) uklanjanje odabranih ruskih banaka iz sistema za finansijsku komunikaciju SWIFT⁸, (ii) mjere protiv dezinformacija koje šire ruski državni mediji Russia Today i Sputnjik.⁹
13. Zbog uloge Bjelorusije u omogućavanju vojne agresije, Savjet je 2. marta 2022. godine odlučio da uvede dodatne sankcije toj zemlji u vezi sa prometom robe koja se koristi za proizvodnju duvanskih proizvoda, mineralnih proizvoda, proizvoda od kalijum hlorida, proizvoda od drveta, proizvoda od cementa, proizvoda od gvožđa i čelika i proizvoda od gume. Savjet je takođe je zabranio izvoz u Bjelorusiju ili upotrebu robe i tehnologije dvostruke namjene u Bjelorusiji, izvoz robe i tehnologije koji bi mogli da doprinesu vojnom,

fusnotu 1) koju je usvojila ruska vlada i ekonomsku izloženost privrednih društava EU i njihove nematerijalne imovine u Rusiji, takva kontramjera može imati potencijalno širok i štetan uticaj na privredna društva EU.

⁴ Regulativa Savjeta (EU) 2022/259 od 23. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Uredbe (EU) br. 269/2014 u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu akcija koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 42 I, 23.2.2022.). str 1); Regulativa Savjeta za sprovođenje (EU) 2022/260 i 2022/261 od 23. februara 2022. godine o primjeni Regulative (EU) br. 269/2014 u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 42 I, 23.2.2022, str.3; SL L 42 I, 23.2.2022, str.15); Regulativa Savjeta (EU) 2022/262 od 23. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 42 I, 23.2.2022, str. 74); Regulativa Savjeta (EU) 2022/263 od 23. februara 2022. godine o restriktivnim mjerama kao odgovor na priznavanje područja ukrajinskih regija Donjecka i Luganska koja nisu pod kontrolom vlade i na naredbu ruskim oružanim snagama da stupe na ta područja (SL L 42 I, 23.2.2022, str.77); Odluka Savjeta (CFSP) 2022/264 od 23. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 42 I, 23.2.2022, str. 95); Odluka Savjeta (CFSP) 2022/265 i 2022/267 od 23. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine. (SL L 22. 2022, str.98, SL L 42 I, 23.2.2022, str.114); i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/266 od 23. februara 2022. godine o restriktivnim mjerama kao odgovor na priznavanje područja ukrajinskih regija Donjecka i Luganska koja nisu pod kontrolom vlade i na naredbu ruskim oružanim snagama da stupe na ta područja (SL L 42 I, 23.2.2022, str.109).

⁵ Odluka Savjeta (CFSP) 2022/327 od 25. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 48, 25.2.2022, str. 1); Regulativa Savjeta (EU) 2022/328 od 25. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 49, 25.2.2022, str. 1); Odluka Savjeta (CFSP) 2022/329 od 25. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 50, 2021, str.); Regulativa Savjeta (EU) 2022/330 od 25. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 269/2014 u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 51, 25.2.2022.). . 1); Odluka Savjeta (CFSP) 2022/331 od 25. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim merama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 52, 2021, str.); Regulativa Savjeta za sprovođenje (EU) 2022/332 od 25. februara 2022. godine o primjeni Regulative (EU) br. 269/2014 u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 53, 25.2.2. str 1); Odluka Savjeta (EU) 2022/333 od 25. februara 2022. godine o djelimičnoj suspenziji primjene Sporazuma između Evropske zajednice i Ruske Federacije o viznim olakšicama za građane Evropske unije i Ruske Federacije (SL L 54, 25.2.2022, str. 1).

⁶ Regulativa Savjeta (EU) 2022/334 od 28. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative Savjeta (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 57, 28.2.2022, str. 1), i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/335 od 28. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 57, 28.2.2022, str. 4).

⁷ Regulativa Savjeta za sprovođenje (EU) 2022/336 od 28. februara 2022. godine o primjeni Regulative (EU) br. 269/2014 o restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL, L 58, 28. februar 2022., str.1) i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/337 od 28. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu akcija koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 59, 28. februar 2022, str. 1).

⁸ Regulativa Savjeta (EU) 2022/345 od 1. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 63, 2.3.2022, str. 1), i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/346 od 1. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 63, 2.3.2022, str. 5).

⁹ Regulativa Savjeta (EU) 2022/350 od 1. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 65, 2.3.2022, str. 1), i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/351 od 1. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 65, 2.3.2022, str. 5).

tehnološkom, odbrambenom i bezbjednosnom razvoju Bjelorusije, kao i izvoz mašina zajedno sa ograničenjima u pružanju srodnih usluga¹⁰. Savjet je takođe usvojio pojedinačne mjere protiv 22 bjeloruska pojedinca¹¹.

14. Savjet je 9. marta 2022. godine usvojio dodatne mjere usmjerene na bjeloruski finansijski sektor, uključujući zabranu pristupa sistemu SWIFT-a za tri bjeloruske banke, zabranu transakcija sa Centralnom bankom Bjelorusije, ograničenje finansijskih tokova iz Bjelorusije u EU i zabranu o izdavanju euro novčanica Buelorusiji¹². Savjet je takođe uveo dodatne restriktivne mjere u pogledu izvoza pomorskih dobara i radio-komunikacione tehnologije u Rusiju. Pored toga, Savjet je uveo restriktivne mjere za dodatnih 160 osoba¹³. Savjet je 15. marta 2022. godine¹⁴ postigao dogovor o dodatnim sektorskim i pojedinačnim mjerama protiv Rusije. Savjet je posebno odlučio da: (i) zabrani sve transakcije sa određenim državnim preduzećima, (ii) zabrani pružanje bilo kakvih usluga kreditnog rejtinga, kao i pristup svim pretplatničkim uslugama u vezi sa aktivnostima kreditnog rejtinga, bilo kom ruskom fizičkom ili pravnom licu, (iii) proširi spisak osoba povezanih sa ruskom odbrambenom i industrijskom bazom za koju su uvedena stroža ograničenja izvoza robe i tehnologije dvostruke namjene koja bi mogla doprinijeti tehnološkom unapređenju ruskog odbrambenog i bezbjednosnog sektora, (iv) zabraniti nove investicije u ruski energetski sektor i uvesti sveobuhvatno ograničenje izvoza opreme, tehnologije i usluga za energetsku industriju i (v) uvesti dodatna ograničenja trgovine gvožđem i čelikom, kao i luksuznom robom¹⁵. Pored toga, Savjet je odlučio da sankcioniše ključne ruske oligarhe, lobiste i propagandiste, kao i ključne kompanije u sektoru vazduhoplovstva, vojske, robe dvostruke namjene, brodogradnje i mašinogradnje¹⁶.
15. Savjet je 3. juna 2022. godine usvojio šesti paket sankcija¹⁷, s obzirom na kontinuiranu vojnu agresiju Rusije na Ukrajinu, podršku Bjelorusije za to i prijavljenih zločina koje su počinile ruske oružane snage. Paket uključuje: 1) zabranu uvoza sirove nafte i rafiniranih naftnih derivate iz Rusije, sa ograničenim izuzecima; 2) zabranu pristupa SWIFT sistemu za dodatne tri ruske banke i jednu bjelorusku banku; i 3) obustava emitovanja u Uniji za još tri ruska državna medija. Pored toga, Unija je usvojila sankcije protiv dodatnih 65 pojedinaca i 18 subjekata. Među njima su i pojedinci odgovorni za zločine počinjene u Buči i Mariupolju.
16. Savet je 21. jula 2022. godine usvojio sedmi paket sankcija, koji se naziva i „paket održavanja i usklađivanja“¹⁸, koji se sastoji od sljedećih dodatnih mjera: 1) zabrane uvoza zlata, 2) strožijih zahtjeva za prijavljivanje sankcionisanih lica; 3) ciljane zabrane izvoza; 4)

¹⁰ Regulativa Savjeta (EU) 2022/355 od 2. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EZ) br. 765/2006 o restriktivnim mjerama s obzirom na situaciju u Bjelorusiji (SL L 67, 2.3.2022, str. 1) i Odluka Savjeta (CFSP)) 2022/356 od 2. marta 2022. godine o izmjeni Odluke 2012/642/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na situaciju u Bjelorusiji (SL L 67, 2.3.2022, str. 103).

¹¹ Regulativa Savjeta (EU) 2022/345 od 1. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 63, 2.3.2022, str. 1) i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/354 od 2. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 63, 2.3.2020., str.).

¹² Regulativa Savjeta (EU) 2022/398 od 9. marta o izmjenama i dopunama Regulative Savjeta (EU) br. 765/2006 o restriktivnim mjerama s obzirom na situaciju u Bjelorusiji i umješanosť Belorusije u rusku agresiju na Ukrajinu (SL L 82, 9.3.2022., str 1).

¹³ Regulativa Savjeta (EU) 2022/394 od 9. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 81, 9.3.2022, str. 1).

¹⁴ Regulativa Savjeta za sprovođenje (EU) 2022/427 od 15. marta 2022. godine o primjeni Regulative (EU) br. 269/2014 o restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 87, 15.2.2.2. str 1); Regulativa Savjeta (EU) 2022/428 od 15. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (OJ L 871, 15.3.2022, str. 13).

¹⁵ Regulativa Savjeta (EU) 2022/428 od 15. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 87 I, 15.3.2022, str. 13), i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/430 od 15. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (OJ L 87 I, 15.3.2022, str. 56).

¹⁶ Regulativa Savjeta za sprovođenje (EU) 2022/427 od 15. marta 2022. godine o primjeni Regulative (EU) br. 269/2014 o restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 87 I, 15.3., str. 1), i Odluku Savjeta (CFSP) 2022/429 od 15. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 87) , 15.3.2022, str.44).

¹⁷ Implementaciona regulativa Savjeta (EU) 2022/876 od 3. juna 2022. godine o primjeni člana 8.a stav 1 Regulative (EZ) br. 765/2006 u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na situaciju u Bjelorusiji i učešće Bjelorusije u ruskoj agresiji protiv Ukrajine (SL L 153, 3.6.2022, str. 1); Regulativa Savjeta (EU) 2022/877 od 3. juna 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EZ) br. 765/2006 o restriktivnim mjerama s obzirom na situaciju u Bjelorusiji i učešće Bjelorusije u ruskoj agresiji na Ukrajinu (SL L 153, 3.6.2022, str 11); Implementaciona regulativa Savjeta (EU) 2022/878 od 3. juna 2022. godine o primjeni Regulative (EU) br. 269/2014 o restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 153, 3.6.2022, str 15); Regulativa Savjeta (EU) 2022/879 od 3. juna 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na akcije Rusije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 153, 3.6.2022, str. 53). Regulativa Savjeta (EU) 2022/880 od 3. juna 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 269/2014 u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 153, 3.6.2022, str. 75); Implementaciona odluka Savjeta (CFSP) 2022/881 od 3. juna 2022. godine o primjeni Odluke 2012/642/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na situaciju u Belorusiji i učešće Belorusije u ruskoj agresiji protiv Ukrajine (SL L 153, 3.6.2022, str 77); Odluka Savjeta (CFSP) 2022/882 od 3. juna 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2012/642/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na situaciju u Belorusiji i učešće Belorusije u ruskoj agresiji protiv Ukrajine (SL L 153, 3.6.2022, str 88); Odluka (CFSP) 2022/883 Savjeta od 3. juna 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u vezi sa radnjama koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 153, 202. str 92); Odluka Savjeta (CFSP) 2022/884 od 3. juna 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na akcije Rusije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 153, 3.6.2022, str. 128); Odluka (CFSP) 2022/885 Savjeta od 3. juna 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u vezi sa radnjama koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 153, 202. str. 139).

¹⁸ Regulativa Savjeta (EU) 2022/1269 od 21. jula 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 193, 21.7.2022, str. 1), Implementaciona Regulativa Savjeta (EU) 2022/1270 od 21. jula 2022. godine o primjeni Regulative (EU) br. 269/2014 o restriktivnim mjerama u vezi sa radnjama koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 193, 21.7.2022, str. 133), Odluka Savjeta (CFSP) 2022/1271 od 21. jula 2022. godine o izmjenama i

zabrana pristupa lukama; 5) finansijske sankcije; 6) prehrambena i energetska sigurnost; 7) oslobađanje za medicinske i farmaceutske proizvode. Unija je takođe dodala 54 fizička i 10 pravnih lica na listu zamrznutih sredstava.

17. Savjet je 5. oktobra 2022. godine usvojio osmi paket sankcija koji se sastoji od sljedećih dodatnih mjera¹⁹: 1) dodatno uvrštavanje lica i subjekata na listu sankcija; 2) proširenje obima ograničenja na oblasti Hersona i Zaporozja; 3) nova ograničenja uvoza i izvoza; 4) uvođenje ograničenja cijena nafte koju je dogovorila grupa G-7; 5) ograničenja za preduzeća u državnom vlasništvu; 6) ograničenja finansijskih, konsultantskih usluga u oblasti informacionih tehnologija i drugih poslovnih usluga; i 7) odvracanje od izbjegavanja sankcija.
18. U bliskoj saradnji sa EU, sankcije su uveli i međunarodni partneri, posebno Sjedinjene Američke Države, Ujedinjeno Kraljevstvo, Kanada, Norveška, Japan, Južna Koreja, Švajcarska i Australija.

1.2. Privredna društva i domaćinstva pogođena visokim cijenama gasa i električne energije ili poremećajima u snabdijevanju energijom

19. Aktualna kriza već je dovela do neviđenog povećanja cijene gasa i električne energije znatno iznad nivoa koji su već bili visoki u periodu prije agresije. Ruska namjerna upotreba tokovima gasa kao oružja stvorila je značajnu nestabilnost i neizvjesnost na energetskim tržištima EU i na globalnom tržištu. EU i njene države članice preduzele su brojne mjere za rješavanje visokih cijena i obezbjeđivanje snabdjevanja energijom. U tom kontekstu, Komisija se poziva na paket mjera koji je predstavila već u oktobru 2021. godine²⁰ („Oktobarsko saopštenje“), REPOverEU saopštenje od 8. marta 2022. godine („Saopćenje REPOverEU“)^{21, 22}, REPOverEU plan²³ od 18. maja 2022. godine, Regulativa o skladištenju gasa²⁴, Saopštenje o uštedi gasa za bezbjednu zimu²⁵ od 20. jula 2022. godine, Regulativa (EU) 2022/1369 o koordinisanim mjerama za smanjenje potražnje za gasom²⁶ i Regulativa (EU) 2022/1854 o hitnim intervencijama za rješavanje visokih cena energije²⁷. Komisija je 18. oktobra 2022. godine usvojila Saopštenje o vanrednim situacijama u oblasti energetike²⁸ o zajedničkim mjerama pripravnosti, nabavke i zaštite EU. U vezi sa ovim Saopštenjem, Komisija je predložila novu Regulativu o vanrednim situacijama²⁹ kako bi se pozabavila visokim cijenama gasa u EU i osigurala sigurnost snabdjevanja za predstojeću zimu. To će se postići kroz zajedničke kupovine gasa, mehanizme za ograničavanje cijena na berzi za trgovinu gasom (TTF), nove mjere za transparentno korišćenje infrastrukture i solidarnost između država članica, kao i kontinuirane napore na smanjenju potražnje za gasom.
20. Veoma visoke cijene energenata štete ekonomiji, kao i kupovnoj moći građana EU, posebno najugroženijih. Evropska centralna banka je procijenila da će se realni BDP smanjiti za 0,1% u posljednjem tromjesečju 2022. godine i da će ostati nepromijenjen u prvom kvartalu 2023. godine, uglavnom zbog poremećaja u snabdijevanju energijom, veće inflacije i sa tim povezanog pada povjerenja³⁰.

dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na akcije Rusije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 193, 21.7.2022, str.196), Odluka Savjeta(CFSP) 2022/1272 od 21. jula 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu akcija koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 193, 21.7.2022, str. 219).

¹⁹ Regulativa Savjeta (EU) 2022/1903 od 6. oktobra 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) 2022/263 o restriktivnim mjerama kao odgovor na priznavanje područja ukrajinskih regija Donjecke i Luganske oblasti koja nisu pod kontrolom vlade i na naredbu ruskim oružanim snagama da stupe na ta područja, (SL L 259 I, 6.10.2022., str. 1), Regulativa Savjeta (EU) 2022/1904 od 6. oktobra 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) broj 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini, (SL L 259 I, 6.10.2022., str. 3), Regulativa Savjeta (EU) 2022/1905 od 6. oktobra 2022. godine o izmeni i dopuni Regulative (EU) br. 269/2014 o restriktivnim mjerama u vezi sa radnjama koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 259 I, 6.10.2022., str. 76), Implementaciona Regulativa Savjeta (EU) 2022/1906 od 6. oktobra 2022. oktobra o primjeni Regulative (EU) br. 269/2014 o restriktivnim mjerama u vezi sa radnjama koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 259 I, 6.10.2022, str. 79), Odluka Savjeta (CFSP) 2022/1907 od 6. oktobra 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP o restriktivnim mjerama u vezi sa radnjama koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 259, 2020. , str. 98), Odluka Savjeta (CFSP) 2022/1908 od 6. oktobra 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke (CFSP) 2022/266 o restriktivnim mjerama kao odgovor na priznavanje područja ukrajinskih regija Donjecke i Luganske oblasti koja nisu pod kontrolom vlade i na naredbu ruskim oružanim snagama da stupe na ta područja (SL L 259 I, 6.10.2022, str. 118), Odluka Savjeta (CFSP) 2022/1909 od 6. oktobra 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 259 I, 6.10.2022, str. 122)

²⁰ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona, COM(2021) 660 final od 13. oktobra 2021. godine – Paket mjera za djelovanje i podršku za suočavanje sa rastućim cijenama energije.

²¹ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona, COM(2022) 108 final od 8. marta 2022. godine – REPOverEU: Zajednička evropska akcija za pristupačniju, bezbjedniju i održiviju energiju.

²² Putem instrumenta tehničke podrške uspostavljenog Regulativom (EU) 2021/240 Evropskog parlamenta i Savjeta od 10. februara 2021. godine (SL L 57, 18.2.2021., str. 1), Komisija podržava države članice, na zahtjev, u dizajniranju i sprovođenju reformi u cilju obezbjeđivanja pristupačnije, bezbjednije i održivije energije.

²³ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona, COM/2022/230 final od 18. maja 2022. godine – REPOverEU plan.

²⁴ Regulativa (EU) 2022/1032 Evropskog parlamenta i Savjeta od 29. juna 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) 2017/1938 i (EC) br. 715/2009 u vezi sa skladištenjem gasa (SL L 173, 30.6.2022, str. 17).

²⁵ Saopštenje Komisije Savjetu, Evropskom parlamentu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona, COM(2022) 360 finale od 20. jula 2022. godine „Štednja gasa za sigurnu zimu“.

²⁶ Regulativa Savjeta (EU) 2022/1369 od 5. avgusta 2022. godine o koordinisanim mjerama za smanjenje potražnje za gasom (SL L 206, 8.8.2022, str. 1).

²⁷ Regulativa Savjeta (EU) 2022/1854 od 6. oktobra 2022. godine o hitnoj intervenciji za rješavanje visokih cijena energije, (SL L 261 I, 7.10.2022, str. 1).

²⁸ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona, COM/2022/553 final od 18. oktobra 2022. godine – Energetska vanredna situacija – zajednička priprema, nabavka i zaštita EU zajedno.

²⁹ Predlog Regulative Savjeta, COM/2022/549 konačna od 18. oktobra 2022. godine – Jačanje solidarnosti kroz bolju koordinaciju nabvke gasa, prekogranične razmjene gasa i pouzdanih referentnih vrijednosti cijena.

³⁰ Makroekonomske projekcije osoblja ECB za eurozonu, septembar 2022. godine.

Kontinuirano visoke cijene energije će vjerovatno povećati siromaštvo i uticati na poslovnu konkurentnost. Energetski intenzivne industrije su posebno suočene sa većim troškovima proizvodnje. Ova povećanja troškova mogu u određenim slučajevima dovesti u pitanje nastavak poslovanja privrednih društava koja bi inače bila profitabilna, što bi moglo uticati na zapošljavanje.

21. Paket mjera koji je Komisija predstavila u oktobru 2021. godine pokazao se korisnim i uveliko ga primjenjuju mnoge države članice, koje su usvojile brojne mjere na nacionalnom nivou. Paket mjera proširen je u proljeće 2022. godine Saopštenjem o kratkoročnim intervencijama na energetskom tržištu i dugoročnim poboljšanjima strukture tržišta električne energije³¹.
22. U REPOverEU Saopštenju su navedene mjere za reagovanje na rastuće cijene energije i popunjavanje zaliha gasa za zimu, a u REPOverEU planu³² su utvrđene mjere za ubrzanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora, uštedu energije i energetsku efikasnost i diversifikacijom snabdijevanja energijom. Ubrzanje zelene tranzicije će smanjiti emisije, zavisnost od uvoznih fosilnih goriva i obezbijediti zaštitu od povećanja cijena. Regulativom o skladištenju gasa³³ uspostavljene su nove minimalne obaveze skladištenja gasa kako bi se obezbijedile zalihe za predstojeću zimu, zahtijevajući od država članica da popune skladišta gasa na 80% kapaciteta do 1. novembra 2022. Godine i na 90% kapaciteta do istog datuma u narednim godinama.
23. Kako je kriza dodatno povećala sigurnosne rizike i poremećaje u snabdijevanju, Unija je počela da se priprema za dugoročno i vjerovatno potpuno zatvaranje gasa iz Rusije. Novi Evropski plan za smanjenje potražnje za gasom³⁴ utvrđuje mere, principe i kriterijume za koordinisano smanjenje potražnje i prati ga Regulativa (EU) 2022/1369 o koordinisanim mjerama za smanjenje potražnje za gasom³⁵ u kojoj se utvrđuje dobrovoljnu cilj smanjenja potražnje za gasom od 15% u svim državama članicama i uspostavlja proces za pokretanje obavezujućeg cilja smanjenja potražnje ukoliko to bude neophodno.
24. Savjet je 6. oktobra 2022. godine usvojio Regulativu (EU) 2022/1854 o hitnoj intervenciji za rješavanje visokih cijena energije kako bi se smanjili računi za energiju za evropske građane i preduzeća. Između ostalog, Regulativa (EU) 2022/1854 uključuje mjere za smanjenje potražnje za električnom energijom, koje će pomoći da se smanje troškovi električne energije za potrošače i da se višak prihoda iz energetskog sektora preraspodijeli krajnjim korisnicima.

1.3. Potreba za koordinacijom nacionalnih mjera državne pomoći na evropskom nivou

25. Ciljana i proporcionalna primjena kontrole državne pomoći EU služi da obezbijedi da nacionalne mjere podrške budu efikasne u smislu pomoći privrednim društvima i zaposlenima pogođenim trenutnom krizom. Kontrola EU nad državnom pomoći takođe osigurava da unutrašnje tržište EU nije fragmentirano i da se ne narušavaju jednaki uslovi. Integritet unutrašnjeg tržišta je važan da bi se izdržao spoljni pritisak i da bi se izbjegle trke za subvencijama, u kojima države članice sa više sredstava mogu nadmašiti svoje susede na štetu kohezije unutar Unije.

1.4. Odgovarajuće mjere državne pomoći

26. Uzimajući u obzir sveukupne napore država članica da se pozabave izazovima koji proizilaze iz geopolitičke situacije, ovo Saopštenje navodi mogućnosti koje su dostupne državama članicama prema pravilima EU o državnoj pomoći da obezbijedi likvidnost i pristup finansijama za privredna društva, posebno za MSP-a koja se suočavaju sa ekonomskim izazovima u aktuelnoj krizi, i da se podstakne smanjenje potrošnje energije.
27. Kao što je navedeno u Oktobarskom saopštenju, mjere u korist nekomercijalnih potrošača energije ne predstavljaju državnu pomoć, pod uslovom da ne donose indirektnu korist određenom sektoru ili privrednom društvu. Na primjer, države članice mogu da isplaćuju socijalnu pomoć onima koji su najugroženiji kako bi im pomogli da plate račune za energiju u kratkom roku ili kako bi pružili podršku za poboljšanje energetske efikasnosti istovremeno obezbjeđujući efikasno funkcionisanje tržišta.
28. Mere usmjerene na komercijalne potrošače energije ne predstavljaju državnu pomoć, pod uslovom da su ove mjere opšte prirode. Takve neselektivne mjere mogu, na primjer, imati oblik opšteg smanjenja poreza ili naknada, sniženih stopa na snabdijevanje prirodinim gasom, električnom energijom ili centralnim grijanjem, ili smanjenih troškova mreže. U mjeri u kojoj se državne intervencije kvalifikuju kao pomoć, one se mogu smatrati usklađenim sa pravilima o državnoj pomoći pod uslovom da ispunjavaju određene uslove. Na primjer, pomoć u obliku smanjenja usklađenih ekoloških poreza koji su u skladu sa minimalnim nivoima oporezivanja i pravilima utvrđenim Direktivom o oporezivanju električne energije³⁶ i koja su u skladu sa odredbama Uredbe o blokovskom izuzeću mogu primijeniti države članice bez prethodnog obavještenja Komisije.
29. U vezi sa odjeljcima 2.1 i 2.4 ovog Saopštenja, pomoć se može dodijeliti direktno krajnjem korisniku ili snabdjevača energije. Ako se pomoć dodjeljuje preko snabdjevača energijom, država članica mora da dokaže da je uspostavila mehanizam koji čuva konkurenciju između snabdjevača i koji obezbeđuje da se pomoć prenese na krajnjeg korisnika.
30. Komisija smatra da određene finansijske potrebe mogu zahtijevati instrumente koji nisu obuhvaćeni odjeljcima 2.1, 2.2 i 2.3 ovog Saopštenja. To bi se posebno moglo dogoditi u slučajevima kada aktuelna kriza ne dovodi samo do potreba za likvidnošću, već i do značajnih gubitaka koji korisniku mogu ugroziti sposobnost da servisira svoj dug i ukazati na potrebe za solventnošću. U slučajevima kada se veliki iznosi pomoći dodjeljuju individualnim korisnicima i u kojima se, na osnovu prethodne sposobnosti zarađivanja, njihova sposobnost otplate duga čini upitnom, države članice mogu od korisnika da zatraže informacije o predviđenoj budućoj sposobnosti

³¹ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona, COM(2022) 236 final od 18. maja 2022. godine – Kratkoročne intervencije na energetskom tržištu i dugoročna poboljšanja strukture tržišta električne energije – tok daljeg djelovanja.

³² COM/2022/230 final, 18.5.2022. godine.

³³ Regulativa (EU) 2022/1032 Evropskog parlamenta i Savjeta od 29. juna 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) 2017/1938 i (EC) br. 715/2009 u vezi sa skladištenjem gasa (SL L 173, 30.6.2022, str. 17).

³⁴ Evropska komisija, Generalni direktorat za komunikacije, Evropski plan za smanjenje potražnje za gasom, Kancelarija za publikacije Evropske unije, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2775/406095>.

³⁵ Regulativa Savjeta (EU) 2022/1369 od 5. avgusta 2022. godine o koordinisanim mjerama za smanjenje potražnje za gasom (SL L 206, 8.8.2022, str. 1).

³⁶ Direktiva Savjeta 2003/96/EC od 27. oktobra 2003. godine o restrukturiranju okvira Zajednice za oporezivanje energetskih proizvoda i električne energije (SL L 283, 31.10.2003, str. 51).

zarađivanja i otplate duga, sa ciljem da se procijeni da li upotreba različitih instrumenata, kao što je podrška solventnosti, može biti ili može postati adekvatnija za rješavanje njihovih finansijskih potreba.

31. U posebnim okolnostima³⁷, države članice mogu smatrati da je privrednim društvima koja su ozbiljno pogođena aktuelnom krizom potrebna podrška solventnosti koja se ne može u dovoljnoj mjeri obezbijediti samo iz privatnih izvora. Kada bi bez takve podrške za solventnost privredna društva prestala poslovati ili smanjila svoje aktivnosti i kada bi prestanak ili smanjenje poslovanja ugrozilo energetska tržišta ili druga tržišta koja su od sistemskog značaja za privredu (ili za bezbjednost i stabilnost unutrašnjeg tržišta), takva podrška solventnosti može se smatrati usklađenom na osnovu člana 107 stav 3 tačka (b) UFEU.
32. Za svaki pojedinačni slučaj treba sprovesti procjenu i Komisija smatra da su sljedeći opšti principi posebno relevantni za zhtijevanu procjenu:
 - (a) pomoć mora biti neophodna, odgovarajuća i srazmerna³⁸ kako bi se izbjegao iznenadni izlazak sa tržišta takvih privrednih društava i ni u kom slučaju ne smije da pređe minimum potreban za osiguranje njegove održivosti;
 - (b) kompanija koja pripada većoj poslovnoj grupi ili koju preuzima veća poslovna grupa ne ispunjava uslove za pomoć, osim kada se može dokazati da poteškoće kompanije nisu rezultat proizvodnje troškova unutar grupe i da su teškoće previše ozbiljne da bi ih grupa mogla sama riješiti. U takvim slučajevima, obično je potreban značajan doprinos grupe troškovima mjere solventnosti;
 - (c) državna pomoć mora biti dodijeljena pod uslovima koji državi omogućavaju razumnu naknadu, kao što je odgovarajući udio u budućem povećanju vrijednosti korisnika, s obzirom na iznos kapitala koji je obezbijedila država u poređenju sa preostalim kapitalom kompanije nakon gubitaka, uključujući i predvidive gubitke bez mjere pomoći;
 - (d) kada pomoć ima oblik subordiniranog duga ili drugih hibridnih instrumenata kapitala, pri utvrđivanju ukupne naknade za takve instrumente moraju se na odgovarajući način uzeti u obzir karakteristike odabranog instrumenta, uključujući nivo podređenosti i sve uslove plaćanja;
 - (e) biće neophodne odgovarajuće mjere za zaštitu konkurencije u skladu sa principima navedenim u Smjernicama za sanaciju i restrukturiranje iz 2014. godine³⁹. Na osnovu specifičnosti svakog potencijalnog slučaja i relevantnog konkurentskog okruženja, kao kompenzaciona mjera može biti potrebna i prodaja imovine. Pored toga, biće potrebne mjere praćenja poslovanja, uključujući preuzimanje obaveza koje obezbjeđuju efektivnu zabranu isplate bonusa ili drugih varijabilnih isplata, isplata dividendi i akvizicija;
 - (f) za svakog korisnika države članice moraju sprovesti procjenu dugoročne održivosti i, ako Komisija smatranda je to potrebno, u određenom roku dostaviti Komisiji na odobrenje plan restrukturiranja u skladu sa Smjernicama za sanaciju i restrukturiranje u određenom vremenskom periodu.
33. Države članice se pozivaju da, na nediskriminatorni način, razmotre postavljanje zahtjeva za pomoć u skladu sa odjeljkom 2.4. ovog Saopštenja koja se odnose na zaštitu životne sredine ili sigurnost snabdjevanja. Zahtjevi mogu biti, na primjer, u sljedećim oblicima⁴⁰:
 - a. Zahtjev od korisnika da određeni dio potreba za potrošnjom energije podmiri iz obnovljivih izvora energije, npr. putem ugovora o otkupu električne energije ili direktnih investicija u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije;
 - b. Zahtjevi za ulaganja u energetske efikasnost, smanjenje potrošnje energije u poređenju sa ekonomskom proizvodnjom, na primjer kroz smanjenu potrošnju za proizvodne procese, grijanje ili transport, posebno kroz mjere za sprovođenje preporuka energetskih istraživanja sprovedenih u skladu sa članom 8 stav 2 ili 4 i Prilogom VI Direktive 2012/27/EU;
 - c. Zahtjevi za ulaganjem koja smanjuju ili diverzifikuju potrošnju prirodnog gasa, na primjer kroz mjere elektrifikacije korišćenjem obnovljivih izvora energije ili kružnim rješenjima, kao što je ponovna upotreba otpadnih gasova;
 - d. Zahtjevi za ulaganjem u fleksibilnost, kako bi se olakšalo bolje prilagođavanje poslovnih procesa signalima cijena na tržištima električne energije.
34. Države članice takođe mogu dodijeliti pomoć za nadoknadu štete prouzrokovane vanrednim događajima u skladu sa članom 107 stav 2 tačka (b) UFEU. Takva državna pomoć koja ima za cilj ublažavanje štete direktno nastale zbog aktuelnih i vanrednih okolnosti u kontekstu ruske agresije na Ukrajinu, može takođe pokriti određene direktne efekte uvedenih ekonomskih sankcija ili kontramjera koje negativno utiču na korisnika u obavljanju njegove privredne djelatnosti ili određenog i odvojivog dijela njegove privredne djelatnosti.
35. Šteta koja je direktno prouzrokovana obavezanim smanjenjem potrošnje prirodnog gasa ili električne energije koje će države članice možda morati da uvedu, može se procijeniti u skladu s članom 107 stav 2 tačka (b) UFEU-e, pod uslovom da nema prekomjerne naknade.
36. Države članice moraju da prijave takve mjere pomoći i Komisija će ih direktno ocijeniti u skladu sa članom 107 stav 2 tačka (b) UFEU. Takva pomoć se može dodijeliti privrednim društvima u poteškoćama.
37. U skladu sa Regulativom (EU) 2022/1369 o koordinisanim mjerama za smanjenje potražnje za gasom⁴¹, države članice mogu razmotriti odgovarajuće mjere za podsticanje dobrovoljnog smanjenja potražnje za prirodnim gasom. Kada države članice namjeravaju da uvedu takve podsticaje u kontekstu aktuelne krize, Komisija će ove mjere procijeniti direktno u skladu sa članom 107 stav 3 tačka (b) UFEU-e. Iako će to zahtijevati procjenu za svaku pojedinačnu mjeru, Komisija smatra da su sljedeći elementi posebno relevantni:

³⁷ Intervencija mora biti ograničena na situacije u kojima je intervencijai u zajedničkom interesu.

³⁸ U principu, pomoć je srazmjerna ako je ograničena na obnavljanje korisnikove strukture kapitala na strukturu prije krize izazvane agresijom Rusije na Ukrajinu. Prilikom procjene proporcionalnosti pomoći biće uzeta u obzir državna pomoć primljena ili planirana u kontekstu aktuelne krize, a posebno pomoć dodeljenu u skladu sa ovim Saopštenjem.

³⁹ Saopštenje Komisije – Smjernice o državnoj pomoći za sanaciju i restrukturiranje nefinansijskih privrednih društava u teškoćama (SL C 249, 31.7.2014, str. 1)

⁴⁰ Države članice se pozivaju da iskoriste mogućnosti za dodjelu pomoći odobrene u skladu sa Smjernicama o državnoj pomoći za klimatske promjene, zaštitu životne sredine i energiju za 2022. Godinu (CEEAG 2022), posebno u pogledu obnovljivih izvora energije, energetske efikasnosti ili drugih mjera dekarbonizacije.

⁴¹ Regulativa Savjeta (EU) 2022/1369 od 5. avgusta 2022. godine o koordinisanim mjerama za smanjenje potražnje za gasom (SL L 206, 8.8.2022, str. 1).

- a. primjena konkurentskog postupka koji se zasniva na transparentnim kriterijumima za pregovaranje o dobrovoljnom smanjenju potražnje;
 - b. odsustvo bilo kakvih formalnih ograničenja na prekograničnu trgovinu ili tokove;
 - c. ograničavanje predmetnih podsticaja za smanjenje potražnje u budućnosti koje korisnik ne bi postigao bez te mjere;
 - d. trenutno smanjenje ukupne konačne potražnje za gasom u predmetnoj državi članici umjesto jednostavnog preusmjerenja potražnje za prirodnim gasom.
38. Države članice mogu da razmotre i mjere podsticaja za punjenja skladišta gasa u mjeri u kojoj tržište ne pruža adekvatne podsticaje za to. Kada države članice namjeravaju da uvedu takve podsticaje u kontekstu aktuelne krize, Komisija će ih procijeniti direktno u skladu s članom 107 stav 3 tačk (b) UFEU-a⁴². Iako će to zahtijevati procjenu za svaku pojedinačnu mjeru, Komisija smatra da su sljedeći elementi posebno relevantni:
- a. primjena konkurentskog postupka koji se zasniva na transparentnim kriterijumima za minimiziranje pomoći;
 - b. odsustvo bilo kakvih formalnih ograničenja na prekograničnu trgovinu ili tokove;
 - c. postojanje zaštitnih mjera radi izbjegavanja prekomjernih naknada;
 - d. usklađenost sa obavezama i uslovima za punjenje i podsticanje punjenja skladišta gasa iz člana od 6.a do 6.d Regulative (EU) 2017/1938⁴³, a posebno sa uslovima za mjere pomoći iz člana 6.b st. 2 i 3.
39. Komisija će od slučaja do slučaja razmotriti moguću potrebnu, srazmjernu i odgovarajuću pomoć, u skladu sa Saopštenjem Komisije „Štednja gasa za sigurnu zimu“⁴⁴ i nacionalnim planovima za sigurno snabdijevanje gasom u vanrednim situacijama, kako bi se renovirala postrojenja koja će doprinijeti zamjeni gasa, u ograničenom vremenskom periodu, drugim ugljeničnim gorivom koje više zagađuje okolinu. Svako takvo alternativno ugljenično gorivo mora da ima najmanji mogući sadržaj emisija, a pomoć mora biti u skladu sa naporima u pogledu energetske efikasnosti i ne smije izazivati efekte zavisnosti nakon krize, u skladu sa klimatskim ciljevima EU. Takve mjere mogu biti usmjerene na preventivno smanjenje potrošnje gasa ili kao odgovor na obavezna ograničenja potrošnje prirodnog gasa, osim ako se ne nadoknađuju na drugi način⁴⁵.
40. S obzirom na izazove u transportu robe u Ukrajinu i iz Ukrajine Komisija će od slučaja do slučaja razmotriti moguću pomoć za osiguranje ili reosiguranje vezi sa transportom robe u Ukrajinu i iz Ukrajine. Države članice će morati, između ostalog, da dokažu da osiguranje ili reosiguranje uopšte nisu dostupni ili su dostupni po znatno većim stopama nego prije ruske invazije na Ukrajinu.
41. Prevoz izbjeglica i humanitarnog materijala u principu nije obuhvaćen pravilima EU o državnoj pomoći sve dok država djeluje u vršenju svojih javna ovlaštenja (za razliku od obavljanja privredne djelatnosti) i sve dok se usluge prevoza ne plaćaju po cijenama koje su veće od tržišne cijene.
42. Pomoć koju države članice dodjeljuju privrednim društvima u skladu sa ovim Saopštenjem, a koja se usmjerava preko kreditnih institucija kao finansijskih posrednika, je od direktne koristi tim privrednim društvima. Međutim, to može pružiti indirektnu prednost finansijskim posrednicima. Ipak, u skladu sa zaštitnim mjerama predviđenim u odjeljcima 2.2. i 2.3. takva indirektna pomoć neće biti namenjena održavanju ili obnavljanju održivosti, likvidnosti ili solventnosti kreditnih institucija. Kao rezultat toga, takva pomoć neće biti kvalifikovana kao vanredna javna finansijska podrška prema Direktivi 2014/59/EU Evropskog parlamenta i Savjeta (Direktiva o oporavku i sanaciji banaka – BRRD)⁴⁶ ili prema Regulativi 806/2014 od Evropskog parlamentu i Savjetu (Jedinstveni mehanizam za sanaciju – SRM Regulativa)⁴⁷, i neće biti procijenjena prema pravilima državne pomoći koja se primenjuju na bankarski sektor⁴⁸.
43. Pomoć koju su države članice odobrile kreditnim institucijama u skladu sa članom 107 stav 2 tačka (b) UFEU za nadoknadu direktne štete nastale kao rezultat aktuelne krize, a koja nema za cilj da očuva ili obnovi održivost, likvidnost ili solventnost institucija ili entiteta, neće biti kvalifikovana kao vanredna javna finansijska podrška prema BRRD niti prema SRM Regulativi, a takođe neće biti procijenjena prema pravilima državne pomoći koja se primenjuju na bankarski sektor⁴⁹.
44. Ako je kreditnim institucijama zbog trenutne krize i sankcija uvedenih u vezi sa tom agresijom potrebna vanredna javna finansijska pomoć (vidjeti član 2 stav 1 definiciju 28 Direktive o oporavku i sanaciji banaka - BRRD i član 3 stav 1 definiciju 29 Regulative o jedinstvenom mehanizmu za sanaciju - SRM) u obliku likvidnosti, dokapitalizacije ili umanjenja vrijednosti imovine, moraće da se procijeni ispunjava li određena mjera uslove iz člana 32 stav 4 tačka (d) podtočake i, ii ili iii Direktive o oporavku i sanaciji banaka i člana 18 stav 4 tačka (d) podtočake i, ii ili iii Regulative o jedinstvenom mehanizmu za sanaciju. Ako su posljednji uslovi ispunjeni, kreditna institucija koja prima takvu vanrednu javnu finansijsku podršku neće se smatrati problematičnom institucijom ili institucijom koja će verovatno postati problematična.

⁴² Vidjeti Odluku Komisije SA.103012 (2022/NN) – Mjera za podsticanje skladištenja prirodnog gasa u skladištu Bergermeer za sljedeći period grijanja.

⁴³ Izmijenjeno i dopunjeno Regulativom (EU) 2022/1032 Evropskog parlamenta i Savjeta od 29. juna 2022. godine, (SL L 173, 30.6.2022, str. 17).

⁴⁴ COM(2022) 360/2, 20.7.2022.

⁴⁵ Primjer u kontekstu proizvodnje električne energije je Odluka Komisije od 30. septembra 2022. godine o državnoj pomoći SA.103662 (2022/N) – Njemačka – Privremena rezerva za snabdijevanje električnom energijom iz lignita radi uštede gasa

⁴⁶ SL L 173, 12.6.2014., str. 190., vidjeti član 2 stav 1 definiciju 28 Direktive o oporavku i sanaciji banaka.

⁴⁷ SL L 225, 30.7.2014, str. 1, vidjeti član 3 stav 1 definiciju 29 Regulative o jedinstvenom mehanizmu za sanaciju.

⁴⁸ Saopštenje o dokapitalizaciji finansijskih institucija u trenutnoj finansijskoj krizi: ograničenje pomoći na najmanju potrebnu mjeru i mjere zaštite od neopravdanog narušavanja konkurencije (SL C 10, 15.1.2009, str. 2); Saopštenje Komisije o postupanju sa imovinom umanjene vrijednosti u finansijskom sektoru Zajednice (SL C 72, 26.3.2009, str. 1); Saopštenje o povratku održivosti i procjeni mjera restrukturiranja u finansijskom sektoru u trenutnoj krizi prema pravilima o državnoj pomoći (SL C 195, 19.8.2009, str. 9); Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnoj pomoći za podršku mjera u korist finansijskih institucija u kontekstu finansijske krize počevši od 1. januara 2011. godine (SL C 329, 7.12.2010, str. 7); Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnoj pomoći za podršku mjera u korist finansijskih institucija u kontekstu finansijske krize počevši od 1. januara 2012. godine (SL C 356, 6.12.2011, str. 7); i Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnoj pomoći za podršku mjera u korist banaka u kontekstu finansijske krize počevši od 1. avgusta 2013. godine („Saopštenje o bankama iz 2013. godine“) (SL C 216, 30.7.2013., str. 1).

⁴⁹ Sve mjere podrške kreditnim institucijama ili drugim finansijskim institucijama koje predstavljaju državnu pomoć u smislu člana 107 stav 1 Ugovora, na koje se ovo Saopštenje ne odnosi, moraju biti prijavljene Komisiji i biće procijenjene prema relevantnim pravilima o državnoj pomoći.

45. U mjeri u kojoj su takve mjere usmjerene na rješavanje problema u vezi sa ruskom agresijom na Ukrajinu i sankcijama koje su uvedene u vezi sa tom agresijom, smatraće se da su obuhvaćene tačkom 45 Saopštenja o bankama iz 2013. godine⁵⁰, koja predviđa izuzetak od zahtjeva za podjelu tereta od strane akcionara i subordiniranih povjerilaca.
46. Pomoć dodijeljena na osnovu ovog Saopštenja neće biti uslovljena preseljenjem proizvodne ili druge djelatnosti korisnika iz druge zemlje u okviru EEP na teritoriju države članice koja daje pomoć. Takav uslov bi imao štetan uticaj na unutrašnje tržište. Ovo važi bez obzira na broj radnih mjesta koja su stvarno izgubljena u prvobitnom mjestu korisnika EEP.
47. Pomoć u okviru ovog Saopštenja neće biti dodijeljena privrednim društvima na koja se primjenjuju sankcije koje je usvojila EU, uključujući, ali ne ograničavajući se na:
 - a. lica, subjekte ili organe posebno navedene u pravnim aktima kojima se izriču te sankcije;
 - b. privredna društva koja su u vlasništvu ili pod kontrolom lica, entiteta ili tijela na koje se primjenjuju sankcije koje je usvojila EU; ili
 - c. privredna društva koja posluju u sektorima na koje se primjenjuju sankcije koje je usvojila EU, u mjeri u kojoj bi pomoć ugrozila ciljeve odgovarajućih sankcija.

1.5. Primjenljivost člana 107 stav 3 tačke (b) UFEU

48. U skladu sa članom 107 stav 3 tačka (b) UFEU, Komisija može proglasiti pomoć usklađenom sa unutrašnjem tržištu „kako bi otklonila ozbiljan poremećaj u privredi države članice“. U tom kontekstu, sudovi Unije su presudili da poremećaj mora uticati na cjelokupnu privredu predmetne države članice ili važan dio te privrede, a ne samo na privredu jednog od njenih regiona ili djelova njene teritorije. Ovo je, takođe, u skladu sa potrebom da se izvrši striktno tumačenje svake izuzetne odredbe kao što je član 107 stav 3 tačka (b) UFEU⁵¹. Ovo tumačenje Komisija dosljedno primjenjuje u svojoj praksi pri donošenju odluka⁵².
49. Komisija smatra da su ruska agresija na Ukrajinu, sankcije koje su uveli EU ili njeni međunarodni partneri i kontramjere koje je preduzela, na primjer Rusija, stvorile značajne ekonomske neizvjesnosti, poremetile trgovinske tokove i lance snabdijevanja i dovele do izuzetno velikog i neočekivanog rasta cijena, posebno prirodnog gasa i električne energije, ali i brojnih drugih inputa i sirovina i primarnih dobara, uključujući i poljoprivredno-prehrambeni sektor. Ove posljedice zajedno su izazvali ozbiljne poremećaje u privredi u svim državama članicama. Poremećaji u lancu snabdijevanja i povećana neizvjesnost imaju direktne ili indirektno efekte koji utiču na mnoge sektore. Pored toga, rastuće cijene energije utiču na gotovo svaku ekonomsku djelatnost u svim državama članicama. Komisija shodno tome smatra da je širok spektar privrednih sektora u svim državama članicama pogođen ozbiljnim ekonomskim poremećajima. Na osnovu toga, Komisija smatra da je prikladno utvrditi kriterijume za procjenu mjera državne pomoći koje države članice mogu preduzeti da otklone taj ozbiljan poremećaj.
50. Državna pomoć je posebno opravdana i može se proglasiti usklađenom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (b) UFEU tokom ograničenog perioda, ako služi za otklanjanje nedostatka likvidnosti sa kojim se suočavaju privredna društva koja su direktno ili indirektno pogođena ozbiljnim poremećajem privrede izazvanim ruskom vojnom agresijom na Ukrajinu, sankcijama koje je uvela EU ili njeni međunarodni partneri, kao i ekonomskim kontramjerama koje je preduzela, na primjer, Rusija.
51. Komisija u ovom Saopštenju utvrđuje kriterijume za procjenu usklađenosti koje će u principu primjenjivati na pomoć koju dodjeljuju države članice u ovim okolnostima u skladu sa članom 107 stav 3 tačka (b) UFEU. Države članice stoga moraju pokazati da su mjere državne pomoći koje su prijavljene Komisiji i koje spadaju u djelokrug ovog Saopštenja neophodne, prikladne i srazmjerne za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u privredi predmetne države članice i da su ispunjeni svi zahtjevi iz ovog Saopštenja.
52. Mjere državne pomoći koje su prijavljene i procijenjene u okviru ovog Saopštenja imaju za cilj da podrže privredna društva koja posluju u EU i koja su pogođena ruskom vojnom agresijom i/ili posljedicama uvedenih ekonomskih sankcija i kontramjera koje je preduzela, na primjer, Rusija. Mjere državne pomoći se ni na koji način ne smiju koristiti kako bi se smanjili predviđeni efekti sankcija koje su uvele EU ili njeni međunarodni partneri i moraju biti u potpunosti u skladu sa pravilima za sprječavanje izbjegavanja važećih propisa⁵³. Konkretno, mora se izbjeći mogućnost da fizička lica ili subjekti koji su podvrgnuti sankcijama imaju direktnu ili indirektnu korist od takvih mjera⁵⁴.
53. Mjere državne pomoći koje spadaju u djelokrug ovog Saopštenja mogu se kumulirati jedna sa drugom u skladu sa zahtjevima navedenim u posebnim odjeljcima ovog Saopštenja. Mjere državne pomoći obuhvaćene ovim Saopštenjem mogu se kumulirati sa pomoći prema Regulativama o *de minimis* pomoći⁵⁵ ili sa pomoći prema Regulativi o grupnom izuzeću⁵⁶ pod uslovom da se poštuju odredbe i pravila kumulacije tih Regulativa. Mjere državne pomoći obuhvaćene ovim Saopštenjem mogu se kumulirati sa pomoći

⁵⁰ Kako je definisano u fusnoti 24.

⁵¹ Presuda Suda u zajedničkim predmetima T-132/96 i T-143/96, Freistaat Sachsen i drugi protiv Komisije, EU:T:1999:326, stav 167.

⁵² Odluka Komisije 98/490/EZ u predmetu C 47/96 Crédit Lyonnais (SL L 221, 8.8.1998, str. 28), tačka 10.1; Odluka Komisije 2005/345/EZ u predmetu C 28/02 Bankgesellschaft Berlin (SL L 116, 4.5.2005., str. 1), tačka 153 i dalje; i Odluka Komisije 2008/263/EZ u predmetu C 50/06 BAWAG (SL L 83, 26.3.2008, str. 7), tačka 166. Vidjeti Odluku Komisije u predmetu NN 70/07 Northern Rock (SL C 43, 16.2.). 2008, str.1); Odluka Komisije u predmetu NN 25/08 Pomoć za sanaciju za Risikoabschirmung WestLB (SL C 189, 26.7.2008, str. 3); Odluka Komisije od 4. juna 2008. godine o državnoj pomoći C 9/08 SachsenLB (SL L 104, 24.4.2009, str. 34); i Odluka Komisije od 16. juna 2017. godine u slučaju SA.32544 (2011/C) Restrukturiranje TRAINOSE S.A (SL L 186, 24.7.2018, str. 25).

⁵³ Na primjer, član 12 Regulative Savjeta (EU) br. 833/2014 od 31. jula 2014. godine o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 229, 31.7.2014, str. 1).

⁵⁴ Uzimajući u obzir specifičnu situaciju dvije uzastopne krize koje su na više načina uticale na privredna društva, države članice mogu odlučiti da pruže pomoć u okviru ovog Saopštenja i privrednim društvima u poteškoćama.

⁵⁵ Regulativa (EU) br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcioniranju Evropske unije na de minimis pomoć (SL L 352, 24.12.2013., str. 1.) i Regulativa Komisije (EU) br. 360/2012 od 25. aprila 2012. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcioniranju Evropske Unije na de minimis pomoć koje se dodjeljuju privrednim društvima koja pružaju usluge od opšteg ekonomskog interesa (SL L 114, 26.4.2012., str. 8.).

⁵⁶ Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o ocjenjivanju određenih kategorija pomoći usklađenim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora (Regulativa o opštem grupnom izuzeću).

dodeljenom u okviru Privremenog okvira za COVID-19⁵⁷, pod uslovom da se poštuju njihova odgovarajuća pravila kumulacije. Kada države članice istom korisniku odobre zajmove ili jemstva u skladu sa Privremenim okvirom za COVID-19, kao i prema ovom Saopštenju i kada se ukupan iznos glavnice zajma obračunava na osnovu izjave korisnika o potrebama za likvidnošću, države članice moraju osigurati da se te potrebe za likvidnošću obuhvate samo jednom pomoći. Isto tako, pomoć prema ovom Saopštenju može se kumulirati sa pomoći prema članu 107 stav 2 tačka (b) UFEU, ali ne može dovesti do prekomjerne naknade štete koju je pretrpio korisnik.

2. PRIVREMENE MJERE DRŽAVNE POMOĆI

2.1. Ograničeni iznosi pomoći

54. Osim postojećih mogućnosti zasnovanih na članu 107 stav 3 tačka (c) UFEU, privremeni ograničeni iznosi pomoći privrednim društvima koja su pogođena ruskom agresijom na Ukrajinu i/ili uvedenim sankcijama ili kontramjerama preduzetim kao odgovor na te sankcije mogu biti odgovarajuće, neophodno i ciljano rješenje tokom trenutne krize.
55. Komisija će takvu državnu pomoć smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (b) UFEU, pod uslovom da su ispunjeni svi sljedeći uslovi (na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18)):
- ukupan iznos pomoći ne prelazi 1 milion EUR po privrednom društvu ni u jednom trenutku⁵⁸. Pomoć se može dodijeliti u obliku direktnih bespovratnih sredstava, poreskih olakšica i povoljnijih uslova plaćanja ili drugih oblika kao što su povratni avansi, jemstva⁵⁹, zajmovi⁶⁰ i vlasnički kapital pod uslovom da ukupna nominalna vrijednost takvih mjera ne prelazi ukupnu gornju granicu od 1 milion EUR po privrednom društvu; svi korišćeni iznosi moraju biti bruto, odnosno prije bilo kakvog odbitka poreza ili drugih dažbina;
 - pomoć se dodjeljuje na osnovu šeme sa procijenjenim budžetom;
 - pomoć se dodjeljuje najkasnije do 31. decembra 2023. godine⁶¹;
 - pomoć se dodeljuje privrednim društvima koja su pogođena krizom;
 - na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).⁶²
56. Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18)^{63, 64, 65, 66}.
57. Ako privredno društvo djeluje u više sektora na koje se u skladu sa tačkama 55 podtačka (a) i 56 podtačka (a) primjenjuju različiti maksimalni iznosi, predmetna država članica odgovarajućim sredstvima, na primjer razdvajanjem računa, mora obezbijediti da se za svaku od tih djelatnosti poštuje odgovarajuća gornja granica i da se ne pređe ukupan maksimalni iznos od 1 milion EUR po privrednom društvu. Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).
58. Mjere pomoći dodijeljene u skladu sa ovom Saopštenjem u obliku povratnih avansa, jemstava, zajmova ili drugih povratnih instrumenata mogu se konvertovati u druge oblike pomoći kao što su bespovratna sredstva, pod uslovom da se konverzija izvrši najkasnije do 30. juna 2024. godine i da su ispunjeni uslovi u ovom odjeljku.

2.2. Pomoć za likvidnost u obliku jemstva

59. Da bi se osigurao pristup likvidnosti privrednim društvima koja su pogođena aktuelnom krizom, državna jemstva za zajmove na ograničeni vremenski period i za ograničene kredite mogu biti odgovarajuće, neophodno i ciljano rješenje u trenutnim okolnostima⁶⁷.
60. Za glavnice istog osnovnog zajma, jemstva odobrena na osnovu ovog odjeljka ne mogu se kumulirati sa pomoći dodijeljenom u skladu sa odjeljkom 2.3. ovog Saopštenja i obrnuto, niti sa pomoći dodijeljenom u skladu sa odjeljcima 3.2. ili 3.3. Privremenog okvira povezanog sa pandemijom COVID-19. Jemstva odobrena na osnovu ovog odjeljka mogu se kumulirati za različite zajmove pod uslovom da ukupan iznos zajma po korisniku ne prelazi gornje granice utvrđene u tački 61 podtačka (e) ovog Saopštenja. Korisnik može istovremeno koristiti više mjera iz ovog odjeljka pod uslovom da ukupan iznos zajmova po korisniku ne prelazi gornje granice utvrđene u tački 61 podtačka (e).

⁵⁷ Saopštenje Komisije „Privremeni okvir za mjere državne pomoći u svrhu podrške privredi u trenutnoj pandemiji COVID-19” (SL C 91, 20.3.2020., str. 1.), sa izmjenama i dopunama Saopštenja Komisije C(2020) 2215 (SL C 112, 4.4.2020., str. 1.), C(2020) 3156 (SL C 164, 13.5.2020., str. 3.), C(2020) 4509 (SL C 218, 2.7.2020., str. 3.), C(2020) 7127 (SL C 340, 13.10.2020., str. 1.), C(2021) 564 (SL C 34, 1.2.2021., str. 6.) i C(2021) 8442 (SL C 473, 24.11.2021., str. 1.).

⁵⁸ Pomoć dodijeljena na osnovu šema odobrenih prema ovom odjeljku, a koja je vraćena prije dodjele nove pomoći prema ovom odjeljku, neće biti uzeta u obzir pri utvrđivanju da li je relevantna gornja granica prekoračena.

⁵⁹ Kada se pomoć dodjeljuje u obliku jemstva prema ovom odjeljku, primenjuju se dodatni uslovi iz tačke 61 podtačka (i).

⁶⁰ Kada se pomoć dodjeljuje u obliku zajmova prema ovom odjeljku, primenjuju se dodatni uslovi iz tačke 64 podtačka (g).

⁶¹ Ako je pomoć dodeljena u obliku poreske olakšice, poreska obaveza u odnosu na koju se ta pomoć dodjeljuje mora nastati najkasnije do 31. decembra 2023. godine.

⁶² Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).

⁶³ Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).

⁶⁴ Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).

⁶⁵ Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).

⁶⁶ Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).

⁶⁷ Za potrebe ovog odjeljka izraz „državna jemstva za zajmove” obuhvata i jemstva za određene proizvode faktoringa, odnosno jemstva za regresni faktoring i obrnuti faktoring ako davalac usluga faktoringa ima pravo regresa u odnosu na korisnika usluge faktoringa. Prihvatljivi proizvodi obrnutog faktoringa moraju biti ograničeni na proizvode koji se upotrebljavaju tek nakon što je prodavac već obavio svoj dio transakcije, tj. isporučio proizvod ili uslugu. Izrazom „državna jemstva za zajmove” obuhvaćen je i finansijski lizing. Tamo gdje su državna jemstva usmjerena na rješavanje potreba za likvidnošću privrednih društava koja treba da obezbijede finansijske kolaterale za aktivnosti trgovanja na energetskim tržištima, ove državna jemstva mogu izuzetno da obuhvataju i bankarske garancije ili da budu obezbijeđene kao finansijski kolateral centralnim ugovornim stranama ili članovima kliringa.

61. Komisija će državnu pomoć u obliku državnih jamstava smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (b) UFEU ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
- državna jamstva pružaju se za nove pojedinačne zajmove odobrene privrednim društvima;
 - za svaki pojedinačni zajam, premije za jamstvo se određuju na minimalnom nivou, koji se postepeno povećava sa produženjem trajanja zajma pokrivenog jamstvom, kao što je prikazano u sljedećoj tabeli:

Vrsta primaoca	Za prvu godinu	Od druge do treće godine	Od četvrte do šeste godine
MSP-ća	25 baznih bodova	50 baznih bodova	100 baznih bodova
Velika preduzeća	50 baznih bodova	100 baznih bodova	200 baznih bodova

- kao alternativno rješenje države članice mogu, na osnovu prethodne tabele, da prijave šeme u kojima trajanje jamstva, premije za jamstvo i pokriće jamstva mogu biti prilagođeni za glavnice svakog pojedinačnog osnovnog zajma (na primjer, niže pokriće jamstva moglo bi da nadoknadi duži period ili omogući niže premije jamstva); tokom cijelog trajanja jamstva može se primjenjivati fiksna premija ako je veća od minimalnih premija za prvu godinu navedenih u prethodnoj tabeli za svaku vrstu korisnika i prilagođava se u zavisnosti od trajanja jamstva i pokriva jamstva u skladu sa ovom tačkom;
- jamstvo se odobrava najkasnije do 31. decembra 2023. godine;
- ukupan iznos zajmova po korisniku za koje se odobrava jamstvo na osnovu ovog odjeljka ne može biti veći od:
 - 15 % prosječnog ukupnog godišnjeg prometa koji je korisnik ostvario tokom posljednja tri završena obračunska perioda⁶⁸; ili
 - 50 % troškova energije tokom 12 mjeseci koji prethode mjesecu u kojem je podniet zahtjev za pomoć⁶⁹;
 - uz odgovarajuće obrazloženje koje država članica treba da dostavi Komisiji radi procjene (na primjer, u vezi sa izazovima sa kojima se korisnik suočava tokom aktuelne krize)⁷⁰, iznos zajma može se povećati:
 - da pokrije potrebe za likvidnošću od trenutka dodjele pomoći za narednih 12 mjeseci za MSP-a⁷¹ i za narednih šest mjeseci za velika preduzeća;
 - za velika preduzeća koja treba da obezbijede finansijska kolateral za aktivnosti trgovanja na energetske tržištima kako bi se pokrije potrebe za likvidnošću proistekle iz ovih aktivnosti od momenta odobravanja pomoći za narednih 12 mjeseci;
 - potrebe za likvidnošću treba da se utvrde na osnovu lične izjave korisnika⁷²;
 - potrebe za likvidnošću koje su već obuhvaćene mjerama pomoći u okviru Privremenog okvira povezanog sa pandemijom COVID-19 ne mogu biti obuhvaćene mjerama koje su donijete u okviru ovog Saopštenja.
- trajanje jamstva je ograničeno na najviše šest godina, osim ako je prilagođeno sa tačkom 61 podtačka (c), a jamstvo ne može biti veće od:
 - 90% glavnice zajma ako gubitke srazmjerno i pod istim uslovima snose kreditna institucija i država; ili
 - 35% glavnice kredita, kada se gubici prvo pripisuju državi, a tek onda kreditnim institucijama (tj. jamstvo za prvi gubitak); i
 - u oba gore navedena slučaja, kada se iznos zajma vremenom smanjuje, na primjer zato što je počela otplata zajma, iznos pokriven jamstvom mora se srazmjerno smanjivati;
- ako država članica dostavi odgovarajuće obrazloženje i odstupanjem od tačke 61 podtačke (a), (e), (f) i (h), državno jamstvo se može dati kao nenovčani finansijski kolateral⁷³ centralnim ugovornim stranama ili članovima kliringa za pokrivanje novih potreba energetske privredne društava za likvidnošću, koje proizilaze iz potrebe da se obezbijedi finansijski kolateral za aktivnosti trgovanja na energetske tržištima. Pokriće za ova nenovčana jamstva izuzetno može da premaši 90%. Za ova nenovčana jamstva, država članica mora:
 - ako pokriće jamstvom prelazi 90 %, na osnovu čvrstih i konkretnih dokaza pokazati potrebu za takvim većim pokrićem, i obavezati se da će potvrditi i redovno pratiti da krajnji korisnici navedene potrebe za likvidnošću nisu u mogućnosti da zadovolje putem drugih izvora internog ili eksternog finansiranja, uključujući druge vrste pomoći u skladu sa ovim Saopštenjem;

⁶⁸ Ako su korisnici mjere novoosnovana preduzeća koja nemaju tri zaključena godišnja finansijska izvještaja, primjenjiva gornja granica utvrđena u stavu 61 tačka (e) podtačka (i) će se izračunati na osnovu trajanja postojanja privrednog društva u trenutku kada je privredno društvo podnijelo zahtjev za pomoć.

⁶⁹ Ako su korisnici mjere novoosnovana preduzeća koja nemaju evidenciju za cjelokupan prethodni period od dvanaest mjeseci, primjenjiva gornja granica utvrđena u stavu 61 tačka (e) podtačka (ii) će se izračunati na osnovu trajanja postojanja privrednog društva u trenutku kada je privredno društvo podnijelo zahtjev za pomoć.

⁷⁰ Relevantno obrazloženje bi se moglo odnositi na korisnike koji djeluju u sektorima koji su posebno pogođeni direktnim ili indirektnim efektima agresije, uključujući sankcije koje je uvela EU, njeni međunarodni partneri, kao i kontramjere koje je preduzela, na primjer, Rusija. Ti efekti mogu uključivati prekide u lancu snabdjevanja ili neizmirena plaćanja iz Rusije ili Ukrajine, povećane rizike od sajber-napada ili porast cijena određenih inputa ili sirovina zbog aktuelne krize.

⁷¹ Kao što je definisano u Prilogu I Opšte regulative o grupnom izuzeću.

⁷² Plan likvidnosti može uključivati i obrtna sredstva i investicione troškove. Komisija objašnjava da, dok je ovo Saopštenje na snazi, države članice mogu u okviru ovog odjeljka odobriti dodatna državna jamstva korisnicima koji su već dobili takvu pomoć kako bi se uzeli u obzir nove potrebe za likvidnošću koje nisu bile uključene u prvobitnu procjenu potreba za likvidnošću. Svaka takva pomoć treba da bude u skladu sa svim uslovima ovog Saopštenja i mora da obezbijedi da iste potrebe za likvidnošću budu pokrivene samo jednom.

⁷³ Kao što je objašnjeno u fusnoti 67 i za razliku od državnih jamstava za zajmove u skladu sa ovim odjeljkom, koja se koriste da bi se olakšalo obezbjeđivanje likvidnosti direktno privrednim društvima, državna jamstva data kao finansijski kolateral u skladu sa ovom tačkom (61) podtačka (g) su nenovčana i daju se direktno centralnoj drugoj ugovornoj strani ili članu kliringa bez ikakvog osnovnog instrumenta.

- (ii) opravdati iznos jemstva, koji ni u kom slučaju ne može biti veći od iznosa za pokriće potreba za likvidnošću u narednih 12 mjeseci, koje proizilaze iz potrebe obezbjeđivanja finansijskih kolaterala za obavljanje aktivnosti trgovanja na energetskim tržištima. Države članice moraju redovno da preispituju ove potrebe;
 - (iii) opravdati period za koji se odobrava jemstvo, koji mora biti ograničen na period do 31. decembra 2023. godine i ni u kojem slučaju ne smije biti duže od perioda u kojem se takva jemstva smatraju visokolikvidnim kolateralom u skladu sa Delegiranom Regulativom Komisije (EU) br. 153/2013 od 19. decembra 2012. godine o dopuni Regulative (EU) br. 648/2012 Evropskog parlamenta i Savjeta u vezi sa regulatornim tehničkim standardima o zahtjevima za centralne druge ugovorne strane⁷⁴, sa izmjenama i dopunama;
 - (iv) demonstrirati kako će uslovi za mobilizaciju jemstva na adekvatan način odgovoriti na probleme moralnog hazarda u vezi sa korisnikom i finansijskim posrednikom. Ovo se posebno odnosi na uslov za naplatu garantovanih iznosa od krajnjeg korisnika, pri čemu potraživanja države članice u vezi sa imovinom krajnjeg korisnika moraju biti rangirana na istom ili višem nivou prioriteta kao i ostali neizmireni stariji dugovi i zajmovi krajnjeg korisnika;
 - (v) navesti iznose premija za takva jemstva, koje moraju biti najmanje jednake iznosima premija za jemstva naveda u tabeli tačke 61 podtačka (b) uvećanim za 200 baznih poena a, ako centralna druga ugovorna strana ili član kliringa ne zaračunava nikakvu kamatu stopa ili naknadu za nenobvčanu poziciju kolatera, mora se dodati osnovna stopa utvrđena u tački 64 podtačka(b);
 - (vi) osigurati da se poštuje tačka 61 podtačke (d) i (i). Opcija iz tačke 61 podtačka (c) se ne primjenjuje i jemstvo se odnosi samo na potrebe za likvidnošću kako su definisane u tački 61 podtačka(g);
- h. jemstvo se odnosi na potrebe ulaganja i/ili kredite za obrtna sredstva;
- i. jemstva se mogu direktno odobriti krajnjim korisnicima ili kreditnim i drugim finansijskim institucijama kao finansijskim posrednicima. Kreditne ili druge finansijske institucije treba da, u najvećoj mogućoj mjeri, prenesu prednosti državnih jemstava na krajnje korisnike. Finansijski posrednik mora biti u stanju da dokaže da upravlja mehanizmom koji obezbjeđuje da se prednosti, u najvećoj mogućoj mjeri, prenose na krajnje korisnike u vidu većeg obima finansiranja, rizičnijih portfelja, nižih zahtjeva za kolateralom, nižih premija za jemstvo ili nižih kamatnih stopa nego što bi bio slučaj bez takvih državnih jemstava.

2.3. Pomoć za likvidnost u obliku subvencionisanih zajmova

62. Kako bi se osigurao pristup likvidnosti privrednim društvima koja su pogođena aktuelnom krizom, subvencionisane kamatne stope na ograničeni vremenski period i za ograničene zajmove mogu biti odgovarajuće, neophodno i ciljano rešenje u trenutnim okolnostima.
63. Za istu glavnicu osnovnog zajma, zajmovi odobreni u skladu sa ovim odjeljkom neće se kumulirati sa pomoći dodeljenom u skladu sa odjeljkom 2.2 ovog Saopštenja i obrnuto. Zajmovi i jemstva odobreni u skladu sa ovim Saopštenjem mogu se kumulirati za različite zajmove pod uslovom da ukupan iznos zajma po korisniku ne prelazi pragove navedene u tački 61 podtačka (e) ili u tački 64 podtačka (e). Korisnik može istovremeno imati koristi od više subvencionisanih zajmova prema ovom odjeljku pod uslovom da ukupan iznos zajma po korisniku ne prelazi gornje granice navedene u tački 64 podtačka (e).
64. Komisija će državnu pomoć u obliku subvencionisanih zajmova kao odgovor na aktuelnu krizu smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (b) UFEU, pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:
- a. zajmovi se ne odobravaju kreditnim ili drugim finansijskim institucijama;
 - b. zajmovi se mogu odobravati po sniženim kamatnim stopama, koje su najmanje jednake osnovnoj stopi (jednogodišnji IBOR ili ekvivalentna kamatna stopa koju objavljuje Komisija⁷⁵) koja se primjenjuje 1. oktobra 2022. godine⁷⁶ ili u trenutku odobravanja pomoći, uvećanoj za marže za kreditni rizik kao što je navedeno u tabeli ispod⁷⁷:

<i>Vrsta primaoca</i>	<i>Marža za kreditni rizik za prvu godinu</i>	<i>Marža za kreditni rizik od druge do treće godine</i>	<i>Marža za kreditni rizik od četvrte do šeste godine</i>
MSP-ća	25 baznih bodova ⁷⁸	50 baznih bodova ⁷⁹	100 baznih bodova
Velika preduzeća	50 baznih bodova	100 baznih bodova	200 baznih bodova

- c. kao alternativno rješenje, države članice mogu, na osnovu gornje tabele, da prijave šeme u kojima rok dospijanja zajma i nivo marže za kreditni rizik mogu biti prilagođeni, na primjer, tokom cijelog perioda trajanja zajma može se koristiti fiksna marža za kreditni rizik, ako je veća od minimalne marže za kreditni rizik za prvu godinu za svaku vrstu korisnika i prilagođena je prema roku dospijanja zajma u skladu sa ovim stavom^{80 81}.
- d. ugovori o zajmu se potpisuju najkasnije do 31. decembra 2023. godine i ograničeni su na najviše šest godina, osim ako se ne mijenjaju u skladu sa tačkom 64 podtačka(c);
- e. ukupan iznos zajma po korisniku ne može biti veći od:

⁷⁴ SL L 52, 23.2.2013, str. 41.

⁷⁵ Osnovne stope izračunate u skladu sa Saopštenjem Komisije o reviziji metode za određivanje referentnih i diskontnih kamatnih stopa (SL C 14, 19.1.2008, str. 6) i objavljene na internet stranici Generalnog direktorata za konkurenciju na: https://ec.europa.eu/competition-policy/state-aid/legislation/reference-discount-rates-and-recovery-interest-rates_en.

⁷⁶ Za zajmove odobrene do 31. decembra 2022. godine može se koristiti osnovna stopa koja se primjenjivala na dan 1. februara 2022. godine.

⁷⁷ Ako se za otplatu kamata primjenjuje grejs period, potrebno je pridržavati se minimalnih kamatnih stopa iz tačke 64 podtačka (b), a kamate se moraju obračunavati od prvog dana grejs perioda i kapitalizovati najmanje jednom godišnje. Trajanje ugovora o zajmu će biti ograničeno na najviše šest godina od trenutka odobrenja zajma, osim ako se ne mijenja u skladu sa tačkom 64 podtačka (c), a ukupan iznos zajma po korisniku iz tačke 64 podtačka (e) neće se prekoračiti.

⁷⁸ Minimalna ukupna kamatna stopa (osnovna stopa uvećana za marže za kreditni rizik) trebala bi da iznosi najmanje 10 baznih bodova godišnje.

⁷⁹ Minimalna ukupna kamatna stopa (osnovna stopa uvećana za marže za kreditni rizik) trebala bi da iznosi najmanje 10 baznih bodova godišnje.

⁸⁰ Minimalna ukupna kamatna stopa (osnovna stopa uvećana za marže za kreditni rizik) trebala bi da iznosi najmanje 10 baznih bodova godišnje.

⁸¹ Vidjeti rezime sudske prakse o modulaciji u skladu tačkom 64 podtačka (c) objavljen na internet stranici Generalnog direktorata za konkurenciju na https://ec.europa.eu/competition-policy/state-aid/ukraine_en.

- (i) 15 % prosječnog ukupnog godišnjeg prometa koji je korisnik ostvario tokom posljednja tri završena obračunska perioda⁸²; ili
- (ii) 50 % troškova energije tokom 12 mjeseci koji prethode mjesecu u kojem je podnijen zahtjev za pomoć⁸³;
- (iii) uz odgovarajuće obrazloženje koje država članica treba da dostavi Komisiji radi procjene (na primjer, u vezi sa izazovima sa kojima se korisnik suočava u aktualnoj krizi)⁸⁴, iznos zajma može se povećati:
 - da pokrije potrebe za likvidnošću od trenutka dodjele za narednih 12 mjeseci za MSP-a⁸⁵ i za narednih šest mjeseci za velika preduzeća.
 - ako velika poduzeća moraju da obezbijede finansijski kolateral za trgovinske aktivnosti na energetskim tržištima, iznos zajma može se povećati kako bi se pokrile potrebe za likvidnošću koje proizlaze iz tih aktivnosti za sljedećih 12 mjeseci.
 - potrebe za likvidnošću treba da se utvrde na osnovu lične izjave korisnika⁸⁶.
 - potrebe za likvidnošću koje su već obuhvaćene mjerama pomoći u okviru Privremenog okvira povezanog sa pandemijom COVID-19 ne mogu biti obuhvaćene mjerama koje su donijete u okviru ovog Saopštenja.
- f. zajmovi se odobravaju za ulaganja i/ili za obrtni kapital;
- g. zajmovi se mogu direktno odobriti krajnjim korisnicima ili preko kreditnih institucija i drugih finansijskih institucija kao finansijskih posrednika. U tom slučaju, kreditne ili druge finansijske institucije treba da u najvećoj mogućoj mjeri prenese pogodnosti subvencionisanih kamatnih stopa za zajmove na krajnje korisnike. Finansijski posrednik mora biti u stanju da dokaže da primjenjuje mehanizam kojim se u najvećoj mogućoj mjeri obezbjeđuje da se pogodnosti prenose na krajnje korisnike, bez uslovljavanja odobravanja subvencionisanih zajmova, na osnovu ovog odjeljka, refinansiranjem postojećih zajmova.

2.4. Pomoć za dodatne troškove zbog izuzetno velikog povećanja cijena prirodnog gasa i električne energije

65. Uz postojeće mogućnosti na osnovu člana 107 stav 3 tačka (c) UFEU i mogućnosti navedenih u ovom Saopštenju, privremena pomoć mogla bi da ublaži posljedice izuzetno velikih povećanja cijena prirodnog gasa i električne energije izazvanih ruskom agresijom na Ukrajinu. Takva pomoć se može dodijeliti privrednim društvima na osnovu njihove trenutne potrošnje energije ili potrošnje energije koju su imali u prošlosti. U prvom slučaju, pomoć bi omogućila najugroženijim privrednim društvima da nastavu svoju privrednu aktivnost, ali bi po svojoj prirodi uključivala manje podsticaja za uštedu energije. U kontekstu nestašice u snabdijevanju gasom u EU, takođe je važno održavati snažne podsticaje za smanjenje potražnje i postepeno pripremati privredna društva za prelazak na smanjenje potrošnje gasa. Podrška zasnovana na potrošnji energije iz prošlosti može sačuvati netaknute tržišne podsticaje za smanjenje potrošnje energije i pomoći privrednim društvima da se izbore sa posledicama aktuelne krize, pod uslovom da korisnici značajno ne smanje proizvodne aktivnosti ispod onoga što je neophodno za ostvarivanje ciljane uštede energije i/ili jednostavno preusmjere potrošnju na drugo mjesto. Države članice se stoga pozivaju da zatraže od korisnika da preuzmu adekvatne obaveze u tom cilju. Za svaki prihvatljiv period, države članice mogu uspostaviti šemu pomoći bilo na osnovu trenutne ili prethodne potrošnje energije
66. Komisija će takvu državnu pomoć smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (b) UFEU, pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:
- a. pomoć se dodjeljuje najkasnije do 31. decembra 2023. godine⁸⁷;
 - b. pomoć se može dodijeliti u obliku direktnih bespovratnih sredstava, poreskih olakšica⁸⁸ i povoljnijih uslova plaćanja ili u drugim oblicima kao što su povratni avansi, jemstva⁸⁹, zajmovi⁹⁰ i vlasnički kapital pod uslovom da ukupna nominalna vrijednost takvih mjera ne prelazi maksimalni primjenljivi intenzitet pomoći. Sve korišćene vrijednosti moraju biti izražene u bruto iznosu, odnosno prije bilo kakvog odbitka poreza ili drugih dažbina;
 - c. pomoć koja se dodjeljuje u obliku povratnih avansa, jemstava, zajmova ili drugih instrumenata koji se vraćaju može se pretvoriti u druge oblike pomoći, kao što su bespovratna sredstva, pod uslovom da se konverzija izvrši najkasnije do 30. juna 2024. godine;
 - d. pomoć se dodjeljuje na osnovu šeme sa procijenjenim budžetom. Države članice mogu ograničiti pomoć na djelatnosti koje podržavaju određene ekonomske sektore od posebnog značaja za privredu ili za sigurnost i održivost unutrašnjeg tržišta, uzimajući u obzir, na primjer, kriterijume za davanje prioriteta ključnim nezaštićenim kupcima iz Saopštenja "Ušteda gasa za

⁸² Ako su korisnici mjere novoosnovana preduzeća koja nemaju tri zaključena godišnja finansijska izvještaja, primjenjiva gornja granica utvrđena u stavu 64 tačka (e) podtačka (i) će se izračunati na osnovu trajanja postojanja privrednog društva u trenutku kada je privredno društvo podnijelo zahtjev za pomoć.

⁸³ Ako su korisnici mjere novoosnovana preduzeća koja nemaju evidenciju za cjelokupni prethodni period od dvanaest mjeseci, primjenjiva gornja granica utvrđena u stavu 64 tačka (e) podtačka (ii) će se izračunati na osnovu trajanja postojanja privrednog društva u trenutku kada je privredno društvo podnijelo zahtjev za pomoć.

⁸⁴ Relevantno obrazloženje bi se moglo odnositi na korisnike koji djeluju u sektorima koji su posebno pogođeni direktnim ili indirektnim efektima ruske agresije, uključujući koje je uvela EU, njeni međunarodni partneri, kao i kontramjere koje je preduzela, na primjer, Rusija. Ti efekti mogu uključivati prekide u lancu snabdijevanja ili neizmirena plaćanja iz Rusije ili Ukrajine, povećanu nestabilnost cijena na energetskim tržištima i povezane potrebe za kolateralom, povećane rizike od sajber- napada ili porast cijena određenih inputa ili sirovina zbog aktuelne krize.

⁸⁵ Kao što je definisano u Prilogu I Opšte regulative o grupnom izuzeću.

⁸⁶ Plan likvidnosti može uključivati i obrtna sredstva i investicione troškove. Komisija pojašnjava da, dok je ovo Saopštenje na snazi, države članice mogu u okviru ovog odjeljka odobriti dodatne subvencionisane zajmove korisnicima koji su već dobili takvu pomoć kako bi se uzeli u obzir nove potrebe za likvidnošću koje nisu bile uključene u prvobitnu procjenu potreba za likvidnošću. Svaka takva pomoć treba da bude u skladu sa svim uslovima ovog Saopštenja i mora da obezbijedi da iste potrebe za likvidnošću budu pokrivene samo jednom.

⁸⁷ Izuzetno, ako se pomoć dodjeljuje tek nakon naknadne provjere prateće dokumentacije korisnika i država članica odluči da ne uključi mogućnost dodjele u skladu sa tačkom 68, pomoć se može dodijeliti do 31. marta 2024. godine, pod uslovom da se poštuje prihvatljivi period definisan u tački 66 podtačka (e) i zahtjevi iz tačke 68.

⁸⁸ Ako se pomoć dodjeljuje u obliku poreske olakšice, poreska obaveza u vezi sa kojom se ta pomoć daje mora nastati najkasnije do 31. decembra 2023. godine.

⁸⁹ Kada se pomoć dodeljuje u obliku jemstva prema ovom odjeljku, primjenjuju se dodatni uslovi iz tačke 61 podtačka (i).

⁹⁰ Kada se pomoć dodeljuje u obliku zajmova prema ovom odjeljku, primjenjuju se dodatni uslovi iz tačke 64 podtačka (g).

sigurnu zimu⁹¹. Međutim, pri osmišljavanju takvih ograničenja potrebno je imati u vidu široki spektar mogućih situacija i paziti da ne dovedu do vještačkih ograničenja za potencijalne korisnike;

- e. opravdani troškovi u okviru ove mjere se obračunavaju na osnovu potrošnje prirodnog gasa (uključujući i kao sirovine), električne energije i energije za grijanje i hlađenje⁹² proizvedene direktno iz prirodnog gasa i električne energije koju je korisnik kupio⁹³. Maksimalni opravdani troškovi se izračunavaju prema sljedećoj formuli:

$$(p(t) - p(\text{ref}) \times 1,5) \times q$$

gdje:

- "t" označava dati mjesec ili period od nekoliko uzastopnih mjeseci, od 1. februara 2022. godine do najkasnije 31. decembra 2023. godine („opravdani period“);
- "ref" označava period od 1. januara 2021. godine do 31. decembra 2021. godine („referentni period“);
- "p(t)" označava prosječnu cijenu po jedinici koju je korisnik potrošio u opravdanom periodu (na primjer, u EUR/MWh);
- "p(ref)" označava prosječnu cijenu po jedinici koju je korisnik potrošio u referentnom periodu (na primjer, u EUR/MWh);
- "q" označava količinu nabavljenu od spoljnih dobavljača koju je korisnik potrošio kao krajnji potrošač⁹⁴. Država članica može odrediti da je ta količina:
 - "q(t)", tj. potrošnja korisnika tokom opravdanog perioda ili
 - "q(ref)", tj. potrošnja korisnika tokom referentnog period.

Od 1. septembra 2022. godine "q" ne smije preći 70% potrošnje korisnika za isti period 2021. godine.

- f. ukupan iznos pomoći po korisniku ne prelazi 50 % opravdanih troškova i ukupan iznos pomoći po privrednom društvu ni u jednom trenutku na prelazi 4 miliona EUR;
- g. pomoć dodijeljena prema ovom odjeljku može se kumulirati sa pomoći dodijeljenom u skladu sa odjeljkom 2.1, pod uslovom da se ne prekoračuju primjenljive gornje granice pomoći po privrednom društvu navedene u ovom odjeljku. Za isti obim potrošnje, pomoć dodijeljena prema ovom odjeljku koja se izračunava na osnovu prethodne potrošnje (k(ref)) ne može se kumulirati sa pomoći dodijeljenom u skladu sa odjeljkom 2.7.
67. U određenim situacijama može biti neophodna dalja pomoć korisnicima koji su ostvarili slabije ekonomske rezultate tokom krize. U tu svrhu, države članice mogu dodijeliti pomoć koja prelazi vrijednosti izračunate u skladu sa tačkom 66 podtačke (f) kada su, pored uslova iz tačke 66 podtačke (a) do (e) i podtačke (g), ispunjeni i sljedeći uslovi:
- a. ukupan iznos pomoći po korisniku ne prelazi 40% opravdanih troškova i ukupan iznos pomoći po privrednom društvu ni u jednom trenutku na prelazi 100 miliona EUR;
- b. za korisnike koji se kvalifikuju kao „veliki potrošači električne energije“⁹⁵ ukupan iznos pomoći po korisniku može biti povećan na najviše 65% opravdanih troškova, a ukupan iznos pomoći po privrednom društvu ni u jednom trenutku ne smije da prelazi 50 miliona EUR. Pored toga, korisnik mora dokazati da ima smanjenje EBITDA⁹⁶ (bez pomoći) od najmanje 40% u opravdanom periodu u poređenju sa referentnim periodom, ili negativan EBITDA (bez pomoći) u opravdanom periodu;
- c. za korisnike koji su veliki potrošači električne energije i koji posluju u jednom ili više sektora ili podsektora navedenih u Prilogu I⁹⁷, ukupan iznos pomoći se može povećati na najviše 80% opravdanih troškova, a ukupan iznos pomoći ni u jednom trenutku ne može biti veći od 150 miliona EUR po privrednom društvu. Pored toga, korisnik mora dokazati da ima smanjenje EBITDA (bez pomoći) od najmanje 40% u opravdanom periodu u poređenju sa referentnim periodom, ili negativan EBITDA (bez pomoći) u opravdanom periodu;
- d. za pomoć dodijeljenu na osnovu tačke 67 podtačke (a), (b) i (c), EBITDA korisnika tokom opravdanog perioda, uključujući ukupnu pomoć, ne može da pređe 70% njegove EBITDA tokom referentnog perioda. U slučajevima kada je EBITDA bila negativna tokom referentnog perioda, pomoć ne može povećati EBITDA iznad 0 tokom opravdanog perioda.
68. U skladu sa ovim odjeljkom, davalac pomoći može izvršiti avansno plaćanje korisniku. Prilikom avansnog plaćanja, davalac pomoći može se osloniti na procjene kriterijuma opravdanosti iz ovog odjeljka pod uslovom da se poštuju gornje granice pomoći iz ovog odjeljka. Davalac pomoći će uspostaviti postupak za naknadnu provjeru relevantnih uslova opravdanosti i gornje granice pomoći na osnovu stvarnih podataka i za povrat svih iznosa pomoći koje ne ispunjavaju kriterijume opravdanosti ili koje prelaze gornje granice pomoći najkasnije šest mjeseci nakon kraja opravdanog perioda.

⁹¹ COM/2022/360 final

⁹² U slučaju mreža daljinskog grijanja ili hlađenja, možda nije uvijek moguće precizno odrediti gorivo koje koristi centralni izvor. U takvim situacijama, države članice se mogu osloniti na sertifikate operatera daljinskog grijanja ili procjene koje ukazuju na mješavinu energije u odgovarajućim mrežama i na osnovu tih informacija izračunati udio potrošnje grijanja/hlađenja koji može biti kvalifikovan za kompenzaciju prema ovom odjeljku.

⁹³ Isključivo za potrebe odjeljka 2.4, „korisnik“ označava privredno društvo ili pravno lice koje čini dio privrednog društva.

⁹⁴ Dokazano od strane korisnika, na primjer na osnovu relevantnog računa. Računaće se samo potrošnja električne energije krajnjih korisnika, isključuje se prodaja i sopstvena proizvodnja. Potrošnja energije u samom energetske sektoru i gubici koji nastaju prilikom konverzije i distribucije energije su isključeni.

⁹⁵ „Veliki potrošač električne energije“ je pravno lice kod kojeg nabavka energenata (uključujući i energente koji nisu prirodni gas i električna energija) iznose najmanje 3,0 % vrijednosti proizvodnje ili prometa, na osnovu podataka iz finansijskih izvještaja za kalendarsku 2021. Godinu. Alternativno, mogu se koristiti podaci za prvu polovinu 2022. godine i u tom slučaju se može smatrati da je korisnik „veliki potrošač električne energije“ ako njegova nabavka energenata (uključujući i energente koji nisu prirodni gas i električna energija) iznosi najmanje 6,0 % vrijednosti proizvodnje ili prometa.

⁹⁶ EBITDA označava dobit prije kamata, poreza, otpisa i amortizacije, isključujući jednokratna obezvređenja.

⁹⁷ U Prilogu I navedeni su sektori i podsektori za koje se smatra da su posebno izloženi smanjenju konkurentnosti zbog energetske krize, a za koje intenzitet trgovine (pod)sektora sa trećim zemljama i intenzitet emisija u (pod)sektoru predstavljaju objektivne indikatore. Korisnik će se smatrati aktivnim u sektoru ili podsektoru navedenim u Prilogu I ako je tako klasifikovan u sektorskim nacionalnim računima ili ako je više od 50 % njegovog prometa ili vrijednosti proizvodnje u 2021. godini ostvareno obavljanjem jedne ili više djelatnosti iz Priloga I.

2.5 Pomoć za ubrzanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora, skladištenja električne i toplotne energije iz obnovljivih izvora relevantne za REPowerEU

69. Uz postojeće mogućnosti predviđene članom 107 stav 3 tačka (c) UFEU-e, u kontekstu ruske vojne agresije protiv Ukrajinu i plana REPowerEU⁹⁸ ključno je da se na efikasan način ubrza i poveća dostupnost energije iz obnovljivih izvora kako bi se brzo smanjila zavisnost od uvoza fosilnih goriva iz Rusije i ubrzala energetska tranzicija. Državna pomoć za ubrzanje izgradnje kapaciteta solarne energije, energije vjetra i geotermalne energije, toplotne energije iz obnovljivih izvora i skladištenja električne i toplotne energije, kao i proizvodnje vodonika iz obnovljivih izvora, biogasa i biometana iz otpada i ostataka dio je odgovarajućeg, neophodnog i ciljanog rješenja za smanjenje zavisnosti od uvoza fosilnih goriva u trenutnoj situaciji. Zbog hitne potrebe da se omogući brza implementacija projekata za brže uvođenje energije iz obnovljivih izvora, skladištenja električne i toplotne energije iz obnovljivih izvora, opravdano je da se privremeno uvedu određena pojednostavljena za implementaciju mjera pomoći.
70. Komisija će smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (c) UFEU-e pomoć za promociju električne energije iz obnovljivih izvora, vodonika iz obnovljivih izvora, biogasa i biometana iz otpada i ostataka, toplotne energije iz obnovljivih izvora i skladištenja električne i toplotne energije ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
- (a) pomoć se dodjeljuje za jedno od sljedećeg:
 - (i) proizvodnju solarne električne energije pomoću fotonaponskih sistema ili na druge načine;
 - (ii) proizvodnju električne energije iz energije vjetra;
 - (iii) proizvodnju geotermalne energije;
 - (iv) skladištenje električne ili toplotne energije (takođe u kombinaciji nekom od drugih vrsta investicija obuhvaćenih ovim odeljkom);;
 - (v) proizvodnju toplotne energije iz obnovljivih izvora, uključujući i toplotne pumpe koje su u skladu sa Prilogom VII Direktive (EU) 2018/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta⁹⁹;
 - (vi) proizvodnju vodonika iz obnovljivih izvora;
 - (vii) proizvodnju biogasa i biometana iz otpada i ostataka, u skladu kriterijumima održivosti EU iz člana 29 Direktive (EU) 2018/2001 i u skladu sa Regulativom (EU) 2018/841¹⁰⁰.
 - (b) šeme pomoći mogu biti ograničene na jednu ili više tehnologija prema tački 70 podtačka (a), ali ne smiju uključivati nikakva vještačka ograničenja ili diskriminaciju (na primjer dodjelu licenci, dozvola ili koncesija kada su potrebne), kao što su ograničenja na osnovu veličine projekata, lokacije ili regionalnih aspekata ili veoma specifičnih (pod)vrsta tehnologija u okviru jedne od tehnologija navedenih u tački 70 podtačka (a);
 - (c) pomoć se dodjeljuje u obliku direktnih bespovratnih sredstava, povratnih avansa, zajmova, jemstava ili poreskih olakšica;
 - (d) pomoć se dodjeljuje na osnovu šeme sa procijenjenim obimom i budžetom;
 - (e) pomoć se dodjeljuje najkasnije do 31. decembra 2023. godine, a postrojenja moraju biti završena i puštena u rad u roku od 30 mjeseci od datuma dodjele odnosno 36 mjeseci od datuma dodjele pomoći za priobalne vjetroelektrane i postrojenja za proizvodnju vodonika iz obnovljivih izvora. U slučaju prekoračenja tog roka, za svaki mjesec nakon prva tri mjeseca kašnjenja vraća se 5 % iznosa dodijeljene pomoći ili se pomoć smanjuje za taj iznos, što se nakon šestog mjeseca kašnjenja povećava na 10 % za svaki mjesec kašnjenja, osim ako je kašnjenje uzrokovano faktorima van kontrole korisnika pomoći i nije se moglo razumno predvidjeti¹⁰¹;
 - (f) ako se pomoć dodjeljuje u obliku ugovora za isplate pomoći koje su toku, trajanje tih ugovora ne smije biti duže od 20 godina nakon puštanja u rad postrojenja za koje je dodijeljena pomoć;
 - (g) pomoć se dodjeljuje u postupku konkurentnog nadmetanja koji je otvoren, jasan, transparentan i nediskriminatoran, zasnovan na objektivnim kriterijumima koji su unaprijed određeni i koji minimiziraju rizik od strateškog nadmetanja. Najmanje 70% svih kriterijuma za izbor koji se koriste pri rangiranju ponuda mora biti definisano u smislu pomoći po jedinici zaštite životne sredine¹⁰² ili pomoći po jedinici proizvedene energije ili energetskog kapaciteta;
 - (h) postupak konkurentnog nadmetanja nije obavezan za pomoć koja se dodjeljuje u obliku poreskih olakšica ukoliko se dodjeljuje na isti način za sva kvalifikovana privredna društva koja posluju u istom sektoru privredne djelatnosti i koja su u istoj su ili sličnoj činjeničnoj situaciji u odnosu na ciljeve mjere pomoći. Pored toga, postupak konkurentnog nadmetanja nije obavezan ako pomoć dodijeljena po privrednom društvu po projektu ne prelazi 25 miliona EUR i ako su korisnici pomoći mali projekti definisani na sljedeći način:
 - (i) za proizvodnju električne energije i skladištenje električne ili toplotne energije – projekti instaliranog kapaciteta od najviše 1 MW;
 - (ii) za tehnologije proizvodnje toplotne energije i gasa – projekti instaliranog kapaciteta od najviše 1 MW odnosno ekvivalentnog kapaciteta;
 - (iii) za proizvodnju vodonika iz obnovljivih izvora – projekti instaliranog kapaciteta od najviše 3 MW odnosno ekvivalentnog kapaciteta;
 - (iv) za proizvodnju biogasa i biometana iz otpada i ostataka – projekti instaliranog kapaciteta od najviše 25 000 tona godišnje;
 - (v) za projekte koji su u 100% vlasništvu MSP-ova ili projekte zajednice obnovljivih izvora energije – projekti instaliranog kapaciteta od najviše 6 MW;

⁹⁸ COM/2022/230 final, 18.5.2022.

⁹⁹ Direktiva (EU) 2018/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2018. godine o unaprjeđenju korišćenja energije iz obnovljivih izvora (SL L 328, 21.12.2018, str. 82).

¹⁰⁰ Regulativa (EU) 2018/841 Evropskog parlamenta i Savjeta od 30. maja 2018. godine o uključivanju emisija i uklanjanja gasova staklene bašte iz korišćenja zemljišta, konverzije zemljišta i šumarstva u okviru klimatske i energetske politike do 2030. godine i dalje izmjene i dopune Regulative (EU) br. 525/2013 i Odluke br. 529/2013/EU (SL L 156, 19.6.2018, str. 1).

¹⁰¹ Među tim faktorima mogu biti, na primjer, obavezne restriktivne mjere nametnute stanovništvu zbog pandemije, ili poremećaji u lancu snabdijevanja neophodnom opremom za projekte. Međutim, kašnjenja u dobijanju neophodnih dozvola za projekat nisu među ovim faktorima.

¹⁰² Npr. EUR po toni smanjenja emisija CO₂.

(vi) za projekte koji su u 100% vlasništvu malih i mikropoduzeća ili od strane zajednica obnovljivih izvora energije samo za proizvodnju energije iz vjetra – projekti instaliranog kapaciteta od najviše 18 MW.

Ako se pomoć za male projekte ne dodjeljuje u postupku konkurentnog nadmetanja, intenzitet pomoći ne smije preći 45 % ukupnih troškova ulaganja. Intenzitet pomoći može se povećati za 20 procentnih poena za pomoć koja se dodjeljuje malim privrednim društvima i za 10 procentnih poena za pomoć koje se dodjeljuje srednjim privrednim društvima.

- (i) obim ponuđenog kapaciteta ili proizvodnje mora biti određen na takav način kako bi se osiguralo da je proces nadmetanja zaista konkurentan. Država članica mora da dokaže vjerodostojnost da će ponuđeni obim odgovarati potencijalnoj ponudi projekata. Ovo se može uraditi pozivanjem na prethodne tendere, tehnološke ciljeve u Nacionalnom energetske i klimatskom planu¹⁰³, ili uvođenjem zaštitnog mehanizma u slučaju rizika od nedovoljno prijavljenih učesnika na tenderima. U slučaju ponovljenog nedovoljnog broja učesnika u postupcima nadmetanja, država članica mora uvesti korektivne mjere za sve buduće šeme koje prijavi Komisiji za istu tehnologiju;
 - (j) pomoć mora biti osmišljena tako da se omogućuje uzimanje u obzir neočekivanog profita, uključujući i periode izuzetno visokih cijena električne energije ili gasa, kao što je uspostavljanje unaprijed definisanog mehanizma povraćaja sredstava ili dodjelom pomoći u obliku dvosmjernih ugovora za kompenzaciju razlike¹⁰⁴;
 - (k) kada se pomoć dodjeljuje za proizvodnju vodonika iz obnovljivih izvora, država članica mora da obezbijedi da se vodonik proizvodi iz obnovljivih izvora energije u skladu sa metodologijama utvrđenim za obnovljiva tečna i gasovita transportna goriva koja nisu biološkog porijekla u Direktivi (EU) 2018/2001;
 - (l) pomoć u okviru ove mjere ne smije se kombinovati sa drugom pomoći za iste opravdane troškove;
 - (m) pomoć se može dodijeliti za investicije čiji su radovi započeti od 20. jula 2022. godine; za projekte započete prije 20. jula 2022. godine, pomoć se može dodijeliti ako je potrebno značajno ubrzati ili proširiti obim investicije. U takvim slučajevima, opravdani su samo dodatni troškovi povezani sa ubrzanjem rada ili proširenjem obima;
 - (n) pomoć mora da podstakne korisnika da preduzme investiciju koju inače ne bi preduzeo bez pomoći, ili bi je preduzeo na ograničen ili drugačiji način. Komisija smatra da bi, s obzirom na izuzetne ekonomske izazove sa kojima se privredna društva suočavaju zbog aktuelne krize, generalno slučaj da bi u nedostatku pomoći korisnici nastavili sa svojim aktivnostima bez promjena, pod uslovom da nastavak njihovih aktivnosti bez promjena ne bi doveo do kršenja prava Unije;
 - (o) država članica mora da obezbijedi poštovanje principa „ne nanosi značajnu štetu“.
71. Komisija će pomoć za povećanje maksimalnog kapaciteta postojećih postrojenja bez preduzimanja daljih ulaganja smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (c) UFEU pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:
- (a) postojeće postrojenje priključeno je na mrežu do 1. oktobra 2022. godine i primalo je pomoć koju je Komisija odobrila na osnovu člana 107 stav 3 tačke (c) UFEU-e ili koja je izuzeta od obaveze prijave;
 - (b) pomoć je neophodna za povećanje maksimalnog kapaciteta postojećih postrojenja do najviše 1 MW ili ekvivalentnog kapaciteta po postrojenju bez dodatnih ulaganja;
 - (c) pomoć se dodjeljuje do 31. decembra 2023. godine i period koji ispunjava uslove za pomoć u okviru mjere pomoći se završava do 31. decembra 2023. godine;
 - (d) pomoć ispunjava uslove navedene u tački 70 podtačke (a), (b), (c), (d), (j) i (k);
 - (e) pomoć u okviru ove mjere ne smije se kombinovati sa drugom pomoći koja podržava isti dodatni kapacitet.

2.6. Pomoć za dekarbonizaciju procesa industrijske proizvodnje kroz elektrifikaciju i/ili korišćenjem vodonika iz obnovljivih izvora i vodonika proizvedenog korišćenjem električne energije koja ispunjava određene uslove i za mjere energetske efikasnosti

72. Pored postojećih mogućnosti predviđenih članom 107 stav 3 tačka (c) UFEU-e, državna pomoć za olakšavanje ulaganja u dekarbonizaciju industrijskih aktivnosti, posebno elektrifikacije i tehnologija zasnovanih na vodoniku iz obnovljivih izvora i vodoniku proizvedenom korišćenjem električne energije koja ispunjava uslove iz tačke 73 podtačka (h), i ulaganja u mjere energetske efikasnosti u industriji dio je odgovarajućeg, neophodnog i ciljanog rešenja za smanjenje zavisnosti od uvoza fosilnih goriva u kontekstu ruske vojne agresije na Ukrajinu. Imajući u vidu hitnu potrebu da se ovaj postupak ubrza u cilju što bržeg sprovođenja ovakvih investicija, opravdana su određena pojednostavljenja.
73. Komisija će smatrati usklađenim sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (c) UFEU-e pomoć za investicije koje dovode do (i) značajnog smanjenja emisija gasova staklene bašte iz industrijskih aktivnosti koje se trenutno oslanjaju na fosilna goriva kao izvor energije ili sirovine ili (ii) značajno smanjenje potrošnje energije u industrijskim aktivnostima i procesima, pod uslovom da su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
- (a) pomoć se dodjeljuje na osnovu šeme sa procijenjenim budžetom;
 - (b) maksimalni iznos individualne pomoći koji se može dodijeliti po privrednom društvu, u principu, ne smije da pređe 10% ukupnog budžeta raspoloživog za takvu šemu. Uz odgovarajuće obrazloženje koje je država članica dostavila Komisiji, Komisija može prihvatiti šeme koje predviđaju dodjelu individualnih iznosa pomoći koji prelaze 10% ukupnog budžeta raspoloživog za šemu;
 - (c) pomoć se dodjeljuje u obliku direktnih bespovratnih sredstava, povratnih avansa, zajmova, jemstava ili poreskih olakšica;

¹⁰³ Regulativa (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2018. godine o upravljanju energetske unijom i djelovanju u oblasti klime, o izmjenama i dopunama Regulative (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta, Direktive 94/22/EC, 98/70/EC, 2009/31/EC, 2009/73/EC, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Evropskog parlamenta i Savjeta, Direktive Savjeta 2009/119/EC i (EU) 2015/652 i stavljanja van snage Regulative (EU) br. 525/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta (SL L 328, 21.12.2018, str. 1).

¹⁰⁴ Ugovori za kompenzaciju razlike daju pravo korisniku na isplatu koja je jednaka razlici između fiksne „izvršne“ cijene i referentne cijene – kao što je tržišna cijena, po jedinici proizvodnje. Ugovori za kompenzaciju razlike mogu, takođe, da predviđaju povraćaj sredstava od poreskih obveznika ili potrošača za periode u kojima referentna cijena prelazi izvršnu cijenu.

- (d) investicija¹⁰⁵ mora omogućiti korisniku da uradi jedno ili oboje od sljedećeg:
- (i) smanjiti za najmanje 40% u odnosu na situaciju prije pomoći direktne emisije gasova staklene bašte iz svojih industrijskih postrojenja koja se trenutno oslanjaju na fosilna goriva kao izvor energije ili sirovinu putem elektrifikacije proizvodnih procesa, ili korišćenjem vodonika iz obnovljivih izvora i vodonika proizvedenog korišćenjem električne energije koja ispunjava uslove iz tačke 73 podtačka (h) u nastavku, kao zamjenu za fosilna goriva; za potrebe verifikacije smanjenja emisije gasova staklene bašte treba uzeti u obzir i stvarne emisije nastale sagorijevanjem biomase¹⁰⁶;
 - (ii) smanjiti za najmanje 20% u odnosu na situaciju prije pomoći potrošnju energije u industrijskim postrojenjima za aktivnosti za koje je dodijeljena pomoć¹⁰⁷;
- (e) kada je riječ o investicijama koje se odnose na aktivnosti obuhvaćene Sistemom trgovanja emisijama (ETS), pomoć dovodi do smanjenja emisija gasova staklene bašte korisnika postrojenja na nivo ispod relevantnih referentnih vrijednosti za besplatnu dodjelu dozvola za emisiju utvrđenih u Regulativi Komisije za sprovođenje (EU) 2021/447¹⁰⁸;
- (f) pomoć se ne smije koristiti za finansiranje povećanja ukupnog proizvodnog kapaciteta korisnika;
- (g) kada se pomoć dodeljuje za investiciju u dekarbonizaciju industrije koja uključuje upotrebu vodonika iz obnovljivih izvora, država članica mora da obezbijedi da se vodonik koji se koristi proizvodi iz obnovljivih izvora energije u skladu sa metodologijama utvrđenim za obnovljiva tečna i gasovita transportna goriva koja nisu biološkog porijekla u Direktivi (EU) 2018/2001;
- (h) pomoć se može dodijeliti za investiciju u dekarbonizaciju industrije koja uključuje upotrebu vodonika proizvedenog iz električne energije u jednom od sljedećih slučajeva:
- (i) vodonik se proizvodi samo u satima u kojima je marginalna proizvodna jedinica u zoni trgovanja u kojoj se nalazi elektrolizator u periodima obračuna odstupanja kada se električna energija troši u postrojenju za proizvodnju električne energije bez fosila. Vodonik proizveden u satima u kojima je marginalna proizvodna jedinica u zoni trgovanja u kojoj se nalazi elektrolizator u periodima obračuna odstupanja kada se električna energija troši u postrojenju za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora i koja se već računa kao vodonik iz obnovljivih izvora u skladu sa tačkom 73 podtačka (g) ne može se po drugi put računati u okviru ovog odjeljka;
 - (ii) alternativno, vodonik se proizvodi iz električne energije preuzete iz mreže, a elektrolizator proizvodi vodonik tokom broja sati pri punom opterećenju koji je jednak ili manji od broja sati u kojima su marginalnu cijenu električne energije u zoni trgovanja utvrdila postrojenja koja proizvode električnu energiju bez fosilnih goriva; Vodonik proizveden tokom broja sati pri punom opterećenju koji je jednak ili manji od broja sati u kojima su marginalnu cijenu električne energije u zoni trgovanja utvrdila postrojenja koja proizvode električnu energiju iz obnovljivih izvora i koja se već računa kao vodonik iz obnovljivih izvora u skladu sa tačkom 73 podtačka (g) ne može se po drugi put računati u okviru ovog odjeljka;
 - (iii) alternativno, država članica mora osigurati da korišćeni vodonik proizveden korišćenjem električne energije tokom svog životnog ciklusa omogućava uštedu u emisiji gasova staklene bašte od najmanje 70% u odnosu na vrijednost za uporedivo fosilno gorivo od 94g CO₂ek/MJ i da potiče iz izvora koji ne sadrže fosilna goriva. Metoda za izračunavanje emisija gasova staklene bašte koja se izdvaja za električnu energiju ne bi trebalo da dovede do povećane potrošnje fosilnih goriva u skladu sa REPowerEU ciljevima. U tu svrhu za potrebe ovog odjeljka, može se koristiti samo onaj udio proizvedenog vodonika koji odgovara prosječnom udjelu električne energije iz postrojenja za proizvodnju električne energije bez fosilnih goriva, u zemlji proizvodnje, mjereno dvije godine prije predmetne godine. Udio vodonika, proizvedenog u skladu sa ovom tačkom koji odgovara prosječnom udjelu električne energije iz postrojenja za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora u zemlji proizvodnje, mjereno dvije godine prije predmetne godine, ne može se po drugi put računati u okviru ovog odjeljka ako je već uračunat kao vodonik proizveden iz obnovljivih izvora u smislu tačke 73 podtačke (g).
- (i) pomoć se dodjeljuje do 31. decembra 2023. godine, a uslov za dodjelu pomoći je da postrojenja ili oprema koja će se finansirati iz investicije budu završena i puštena u potpunosti u funkciji u roku od 30 mjeseca od datuma dodjele pomoći, odnosno u roku od 36 mjeseci od datuma dodjele pomoći za investicije koje se odnose na korišćenje vodonika iz obnovljivih izvora i vodonika koji ispunjava uslove iz tačke 73 podtačka (h). Ako se ne ispoštuje rok za završetak i puštanje u rad, za svaki mjesec nakon prva tri mjeseca kašnjenja vraća se 5 % iznosa dodijeljene pomoći ili se pomoć smanjuje za taj iznos, što se nakon šestog mjeseca kašnjenja povećava na 10 % za svaki mjesec kašnjenja, osim ako je kašnjenje uzrokovano faktorima van kontrole korisnika pomoći i nije se moglo razumno predvidjeti¹⁰⁹. Kada se poštuje rok za završetak investicije i puštanje u rad, pomoć u obliku povratnih avansa može se transformisati u bespovratna sredstva; a u suprotnom povratni avans se vraća u jednakim godišnjim ratama u roku od pet godina od datuma dodjele pomoći;
- (j) pomoć se može dodijeliti za investicije čiji su radovi započeti od 20. jula 2022. godine; za projekte započete prije 20. jula 2022. godine, pomoć se može dodijeliti ako je potrebno značajno ubrzati ili proširiti obim investicije. U takvim slučajevima, opravdani su samo dodatni troškovi povezani sa ubrzanjem rada ili proširenjem obima;

¹⁰⁵ Pomoć za investicije koje imaju za cilj smanjenje direktnih emisija gasova staklene bašte ili potrošnje energije, uključujući smanjenje ispod pragova iz tačke 73 podtačka (d) ovog Saopštenja, može biti izuzeta od obaveze prijave pod uslovom da se poštuju pravila iz Opšte regulative o grupnom izuzeću.

¹⁰⁶ Smanjenje direktnih emisija gasova staklene bašte mora se mjeriti u odnosu na prosječne direktne emisije gasova staklene bašte koje su se desile tokom pet godina prije podnošenja zahtjeva za pomoć (prosječna emisija na godišnjem nivou).

¹⁰⁷ Smanjenje potrošnje energije mora se mjeriti u odnosu na potrošnju energije koja se dogodila tokom pet godina prije podnošenja zahtjeva za pomoć (prosječna potrošnja na godišnjem nivou).

¹⁰⁸ Regulativa Komisije za sprovođenje (EU) 2021/447 od 12. marta 2021. godine kojom se utvrđuju revidirane referentne vrijednosti za besplatnu dodjelu dozvola za emisiju za period 2021-2025. u skladu sa članom 10a stav (2) Direktive 2003/87/EC Evropskog parlamenta i Savjeta (SL L 87, 15.3.2021., str. 29).

¹⁰⁹ Ovi faktori mogu uključivati, na primjer, obavezna ograničenja kretanja stanovnika zbog pandemije ili globalnih poremećaja u lancu snabdijevanja opremom potrebnom za projekte širom svijeta. Međutim, oni ne bi uključivali kašnjenja u dobijanju neophodnih dozvola za projekat.

- (k) pomoć ne smije da se dodeljuje samo radi usklađivanja sa važećim standardima Unije¹¹⁰;
- (l) pomoć mora da podstakne korisnika da preduzme investiciju koju inače ne bi preduzeo bez pomoći, ili bi je preduzeo na ograničen ili drugačiji način. Komisija smatra da bi, s obzirom na izuzetne ekonomske izazove sa kojima se privredna društva suočavaju zbog aktualne krize, generalno slučaj da bi u nedostatku pomoći korisnici nastavili sa svojim aktivnostima bez promjena, pod uslovom da nastavak njihovih aktivnosti bez promjena ne bi doveo do kršenja prava Unije;
- (m) opravdani troškovi su razlika između troškova projekta za koji je dodijeljena pomoć i ušteda troškova ili dodatnih prihoda, u poređenju sa situacijom bez pomoći, tijekom trajanja investicije;
- (n) intenzitet pomoći ne smije preći 40 % opravdanih troškova. Intenzitet pomoći može se povećati za 10 procentnih poena za pomoć koja se dodjeljuje srednjim privrednim društvima i za 20 procentnih poena za pomoć koje se dodjeljuje malim privrednim društvima. Intenzitet pomoći može se povećati za 15 procentnih poena za investicije kojima se postiže smanjenje direktnih emisija gasova staklene bašte od najmanje 55% ili smanjenje potrošnje energije od najmanje 25% u odnosu na situaciju prije investicije¹¹¹;
- (o) kao alternativa zahtjevima navedenim u tački 73 podtačke (m) i (n), investiciona pomoć se može dodijeliti u postupku konkurentnog nadmetanja koji je otvoren, jasan, transparentan i nediskriminatorski, zasnovan na objektivnim kriterijumima koji su unaprijed određeni i koji minimiziraju rizik od strateškog nadmetanja. Najmanje 70% svih kriterijuma za izbor koji se koriste pri rangiranje ponuda mora biti definisano u smislu pomoći po jedinici zaštite životne sredine (kao što je EUR po toni smanjenja emisije CO₂ ili EUR po jedinici uštedene energije). Budžet vezan za tenderski postupak mora biti obavezujuće ograničenje u smislu da se ne može očekivati da će svi učesnici u postupku dobiti pomoć.
- (p) šema mora biti osmišljena tako da se omogućuje uzimanje u obzir neočekivanog profita, uključujući i periode izuzetno visokih cijena električne energije ili gasa, kao što je uspostavljanje unaprijed definisanog mehanizma povraćaja sredstava;
- (q) pomoć u okviru ovog odjeljka ne smije se kombinovati sa drugom pomoći za iste opravdane troškove.

2.7. Pomoć za dodatno smanjenje potrošnje električne energije

74. Pored postojećih mogućnosti dostupnih u skladu sa članom 107 stav 3 tačka (c) UFEU i mogućnosti navedenih u ovom Saopštenju, mogla bi biti potrebna privremena podrška da bi se postiglo smanjenje potrošnje električne energije obuhvaćeno članovima 3 i 4 Regulative (EU) 2022/1854¹¹². Ova podrška bi mogla doprinijeti ublažavanju posljedica vanrednog povećanja cijena električne energije tako što bi se smanjila potražnja za skupljim tehnologijama proizvodnje električne energije (koje trenutno koriste gas). Stoga je podjednako važno održavati podsticaje za postojeća smanjenja potrošnje električne energije i osigurati usklađenost sa ciljevima smanjenja potražnje za gasom navedenim u Regulativi (EU) 2022/1369¹¹³. S obzirom na razlike između država članica, potrebne su smjernice kako bi se osiguralo da je fleksibilnost određena kriterijumima koji imaju za cilj obezbjeđivanje jednakih uslova i očuvanje integriteta jedinstvenog tržišta.
75. Komisija će pomoć za smanjenje potrošnje električne energije smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (b) UFEU-e, pod uslovom da su ispunjeni sljedeći kumulativni uslovi:
- (a) pomoć uključuje finansijsku nadoknadu samo kada se takva nadoknada plaća za dodatnu električnu energiju koja nije potrošena u poređenju sa očekivanom potrošnjom („potrošnja u protivničeničnom scenariju“) u datom satu bez procesa konkurentnog postupka iz tačke 75 podtačka (e) („dodatno smanjenje potrošnje“). Da bi se utvrdilo dodatno smanjenje potrošnje, mogu se koristiti različite metodologije. Kako bi se osiguralo da se pomoć dodjeljuje samo za dodatno smanjenje potražnje, države članice bi po pravilu trebale da uzmu u obzir podsticaje od viših cijena energije, sve podsticaje u okviru drugih isplata i šema pomoći, vremenske uslove i rizike od špekulacija;
 - (b) pomoć mora biti osmišljena tako da prvenstveno doprinese postizanju cilja smanjenja potrošnje električne energije utvrđenog u čl. 3 i 4 Regulative (EU) 2022/1854¹¹⁴. Ako je pomoć osmišljena tako da prevazilazi ciljeve, država članica mora dokazati postojanje dodatnih koristi od pomoći (na primjer, smanjeni troškovi energetskeg sistema ili smanjena potrošnja gasa), koje su neophodne¹¹⁵ i proporcionalne za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u privredi uz istovremeno očuvanje unutrašnjeg tržišta;
 - (c) pomoć mora biti dodijeljena na osnovu šeme sa procjenjenim obimom i budžetom;
 - (d) pomoć se može dodijeliti u različitim oblicima uključujući direktna bespovratna sredstva, zajmove i jemstva;
 - (e) pomoć se mora dodijeliti u postupku konkurentnog nadmetanja koji je otvoren, jasan, transparentan i nediskriminatorski, zasnovan na objektivnim kriterijumima koji su unaprijed određeni i koji minimiziraju rizik od strateškog nadmetanja. Ako se identifikuje rizik od prekomjerne naknade, pomoć se mora osmisliti tako da se uzme u obzir neočekivana dobit, kao što je uspostavljanje unaprijed definisanog mehanizma povraćaja sredstava.
 - (f) proces(i) konkurentnog postupka bi u principu trebalo da bude otvoren za sve moguće načine da se postigne dodatno smanjenje potrošnje, a posebno sljedeće:
 - (i) izbjegavanje potrošnje električne energije ili promjena vremena potrošnje;
 - (ii) skladištenje sopstvene električne energije („iza brojila“) radi smanjenja potrošnje za vrijeme maksimalnih opterećenja (osim ako je izvjesno da pomoć ne bi dovela do dodatnog smanjenja potrošnje); i

¹¹⁰ Kako je definisano u stavu 19 tačka (89) Saopštenja Komisije – Smjernice o državnoj pomoći za klimu, zaštitu životne sredine i energiju 2022 (SL C 80, 18.2.2022, str. 1).

¹¹¹ Smanjenje direktnih emisija gasova staklene bašte ili potrošnje energije mora se mjeriti u odnosu na prosječnu direktnu emisiju gasova staklene bašte ili potrošnju energije tokom pet godina prije podnošenja zahtjeva za pomoć (prosječna emisija/potrošnja na godišnjem nivou).

¹¹² Regulativa Savjeta (EU) 2022/1854 od 6. oktobra 2022. o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije, (SL L 261 I, 7.10.2022, str. 1).

¹¹³ Regulativa Savjeta (EU) 2022/1369 od 5. avgusta 2022. o koordinisanim mjerama za smanjenje potražnje za gasom (SL L 206, 8.8.2022, str. 1).

¹¹⁴ Regulativa Savjeta (EU) 2022/1854 od 6. oktobra 2022. o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije, (SL L 261 I, 7.10.2022, str. 1).

¹¹⁵ Takva pomoć će se po pravilu smatrati neophodnom ako doprinosi smanjenju potrošnje gasa.

- (iii) postrojenja za samoproizvodnju električne energije („iza brojlara“) koja ne koriste gas kao gorivo. Države članice mogu odlučiti da isključe proizvodnju energije iz drugih fosilnih goriva;
- (g) U vezi sa tačkom 75 podtačka (f), šeme mogu biti ograničene na jednu ili više kategorija korisnika u jednoj od sljedećih okolnosti:
 - (i) gdje su razlike u karakteristikama (npr. trajanje, učestalost rada) usluga koje mogu ponuditi potencijalni korisnici takve da se ponude po MWh ne mogu smatrati uporedivim;
 - (ii) gdje države članice mogu da dokažu Komisiji da konkurencija ne bi bila neopravdano narušena; ili
 - (iii) da se obezbijedi blagovremena implementacija (npr. proširenjem postojećih šema);

U svakom slučaju, šeme ne smiju uključivati nikakva vještačka ograničenja ili diskriminaciju. U skladu sa članom 17 Direktive (EU) 2019/944¹¹⁶, šeme ne smiju biti neopravdano ograničene na određene kupce ili grupe kupaca, uključujući pružaoce agregiranih usluga;

- (h) kriterijumi prihvatljivosti za učešće u konkurentskom postupku moraju biti transparentni, objektivni i nediskriminatorni. Korisnici moraju već imati odgovarajuće brojilo električne energije¹¹⁷ ili se obavezati da će ga ugraditi prije dodatnog smanjenja potrošnje. Radi administrativnog pojednostavljenja, od korisnika se može zahtijevati minimalna veličina ponude; u ovom slučaju, minimalna veličina ponude ne smije biti veća od 10MW i radi dostizanja tog praga mora biti dopušteno agregiranje.
- (i) kako bi korisnici mogli tačno da odrede cijenu svojih ponuda, moraju se definirati jasni i objektivni kriterijumi i opisati kad će se aktivirati dodatno smanjenje potrošnje korisnika. Međutim, možda će biti potrebno da se uvedu dovoljne zaštitne mjere, npr. određeni stepen nasumične aktivacije, kako bi se izbjeglo stvaranje podsticaja za špekulaciju, kao što je vještačka inflacija protivčinjeničnih scenarija;
- (j) kako bi se izbjegle negativne posljedice za potrošnju gasa, korisnici bi trebalo da se obavežu da njihovo dodatno smanjenje potrošnje električne energije neće dovesti do povećanja njihove ukupne potrošnje gasa. Osim toga, kad je riječ o pomoći za smanjenje potrošnje električne energije za vrijeme maksimalnih opterećenja, kako bi se ostvarile koristi od prebacivanja te potrošnje u periode van maksimalnih opterećenja¹¹⁸, uz izbjegavanje ometanja postizanja cilja smanjenja ukupne potrošnje električne energije, korisnici bi trebalo da se obavežu da neće trošiti u periodu van maksimalnih opterećenja više od 150 % kompenzovanog smanjenja potrošnje električne energije za vrijeme maksimalnih opterećenja;
- (k) u okviru konkurentnog postupka, korisnici moraju biti izabrani na osnovu najnižih jediničnih troškova za dodatno smanjenje potrošnje (u EUR/MWh ili u ekvivalentnoj jedinici¹¹⁹). Države članice mogu uvesti dodatne objektivne, transparentne i nediskriminatorne kriterijume za rangiranje kako bi promovisale zelenije tehnologije neophodne za podršku ostvarivanju ciljeva Unije za zaštitu životne sredine;
- (l) naknada se mora dodijeliti svakom korisniku na osnovu stvarno ostvarenog dodatnog smanjenja potrošnje (a ne na osnovu dodatnog smanjenja potrošnje koje se korisnik obavezao da postigne);
- (m) pomoć ne smije neopravdano narušiti pravilno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta električne energije. Države članice mogu omogućiti prekogranično prijavljivanje za pomoć;
- (n) dodatno smanjenje potrošnje za koje se isplaćuje naknada mora biti ostvareno u periodu primjene relevantnog(ih) člana(ova) Regulative (EU) 2022/1854¹²⁰, ili u slučaju da pomoć prelazi te ciljeve, do 31. decembra 2023. godine;
- (o) moguća je kumulacija sa drugim mjerama državne pomoći, sve dok se izbjegava prekomjerna kompenzacija tako što će se, na primjer, obezbijediti da se pomoć dodijeli putem otvorenog konkurentnog postupka. U svakom slučaju, pomoć se ne može dodijeliti ako pokriva opravdane troškove koji su već pokriveni drugim mjerama državne pomoći.

3. PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE

- 76. Države članice dužne su da objave relevantne informacije o svakoj pojedinačnoj pomoći dodijeljenoj u skladu sa ovim Saopštenjem u iznosu većem od 100 000 EUR^{121, 122}, na sveobuhvatnoj internet stranici državne pomoći ili IT instrumentu Komisije¹²³ u roku od 12 mjeseci od trenutka dodjele.
- 77. Za mjere pomoći iz odjeljka 2.4. ovog Saopštenja, kada ukupna pomoć po privrednom društvu prelazi 50 miliona EUR, države članice moraju uključiti u svoje šeme zahtjev da korisnik mora da podnese organu za dodjelu pomoći, u roku od godinu dana od trenutka dodjele pomoći, plan koji precizira kako će korisnik smanjiti ugljenični otisak svoje potrošnje energije ili kako će ispuniti bilo koji od zahtjeva koji se odnose na zaštitu životne sredine ili sigurnost snabdevanja opisanih u stavu 33 ovog Saopštenja. Ovaj uslov se primjenjuje od 1. januara 2023. godine.
- 78. Države članice dužne su da podnose godišnje izveštaje Komisiji.¹²⁴

¹¹⁶ Direktiva (EU) 2019/944 Evropskog parlamenta i Savjeta od 5. juna 2019. o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije i izmjenama i dopunama Direktive 2012/27/EU (preinačena) (SL L 158, 14.6.2019, str. 125).

¹¹⁷ tj. brojilo koje posebno mjeri potrošnju kada je potrebno dodatno smanjenje potražnje i kada nije.

¹¹⁸ Pojam „van perioda maksimalnih opterećenja“ (engl. „off peak“) mora se definisati tako da se po pravilu izbjegne potrošnja električne energije kada se za njenu proizvodnju koristi gas.

¹¹⁹ Na primjer, kada su korisnici izabrani na osnovu cijene kapaciteta (EUR/Mw) za smanjenje potrošnje tokom fiksnog broja sati. U ovom slučaju, broj sati mora biti unaprijed određen.

¹²⁰ Regulativa Savjeta (EU) 2022/1854 od 6. oktobra 2022. o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije, (SL L 261 I, 7.10.2022, str. 1).

¹²¹ Riječ je o informacijama propisanim u Prilogu III Regulative Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine. Za povratne avanse, jemstva, zajmove, subordinirane zajmove i druge oblike pomoći navodi se nominalna vrijednost osnovnog instrumenta po korisniku. Za poreske olakšice i povoljnije uslove plaćanja iznos pojedinačne pomoći može se navesti u rasponima.

¹²² Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći (“Službeni list CG”, br. 12/18).

¹²³ Stranica za javno pretraživanje o transparentnosti državne pomoći omogućava pristup relevantnim podacima koje su države članice dostavile u skladu sa evropskim zahtjevima transparentnosti za državnu pomoć i dostupna je na:

<https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=en>

¹²⁴ SL L 140, 30.4.2004, str. 1.

79. Države članice moraju osigurati da se čuva detaljna evidencije u vezi sa dodjelom pomoći predviđene ovim Saopštenjem. Takva evidencija, koja mora da sadrži sve informacije potrebne da se utvrdi da su ispunjeni neophodni uslovi, mora se čuvati 10 godina od dodjele pomoći i na zhtajev se dostavljati Komisiji.
80. Komisija može zahtijevati dodatne informacije u vezi sa dodijeljenom pomoći, posebno da bi provejrla da li su ispunjeni uslovi utvrđeni u odluci Komisije kojom se odobrava mjera pomoći.
81. U cilju praćenja implementacije ovog Saopštenja, Komisija može da zahtijeva od država članica da dostave zbirne informacije o primjeni mjera državne pomoći za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u privredi koje su rezultat trenutne krize i povezanih restriktivnih mjera.

4. ZAVRŠNE ODREDBE

82. Komisija primjenjuje ovo Saopštenje od 28. oktobra 2022. godine. Komisija primjenjuje odredbe ovog Saopštenja na sve mjere koje su prijavljene od 28. oktobra 2022. godine, kao i na mjere prijavljene prije tog datuma.
83. Ovo Saopštenje zamjenjuje Privremeni krizni okvir usvojen 23. marta 2022. godine¹²⁵ sa izmjenama i dopunama 20. jula 2022. godin¹²⁶ („prethodni Privremeni krizni okvir“). Ovaj prethodni Privremeni krizni okvir se povlači sa dejstvom od 27. oktobra 2022.godine.
84. Uopšteno govoreći, pomoć dodijeljena u skladu sa odjeljcima 2.1 do 2.3 prethodnog Privremenog kriznog okvira i pomoć dodijeljena u skladu sa istim odgovarajućim odjeljcima ovog Saopštenja ne smiju ni u kom trenutku premašiti gornje granice pomoći predviđene u odgovarajućim odjeljcima ovog Saopštenja. Što se tiče odjeljka 2.4, pomoć dodijeljena u okviru prethodnog Privremenog kriznog okvira i pomoć dodeljena u skladu sa ovim Saopštenjem ne smiju premašiti gornje granice pomoći predviđene ovim Saopštenjem za isti prihvatljiv period. Pomoć dodijeljena u skladu sa odjeljcima 2.5 i 2.6 prethodnog Privremenog kriznog okvira ne može se kumulirati sa pomoći dodijeljenom prema istim odgovarajućim odjeljcima ovog Saopštenja ako pokriva iste opravdane troškove.
85. U skladu sa Saopštenjem Komisije kojim se utvrđuju pravila koja se primenjuju na procjenu nezakonite državne pomoći¹²⁷, Komisija primjenjuje ovo Saopštenje na neprijavljenu pomoć ako je pomoć dodijeljena nakon 28. oktobra 2022. godine.
86. U svim ostalim slučajevima, Komisija će primjeniti pravila utvrđena Privremenim kriznim okvirom koji je bio na snazi u trenutku kada je pomoć dodijeljena.
87. Komisija će prije 31. decembra 2023. godine preispitati sve odjeljke u okviru ovog Saopštenja uzimajući u obzir važne aspekte tržišne konkurencije, ekonomske aspekte, kao i promjena na međunarodnom planu. Ako bude potrebno, Komisija može dodatno objasniti svoj pristup određenim pitanjima.
88. Komisija, u bliskoj saradnji sa zainteresovanim državama članicama, obezbjeđuje brzu procjenu mjera nakon jasnog i potpunog obavještenja o mjerama obuhvaćenih ovim Saopštenjem. Države članice treba da obavijeste Komisiju o svojim namjerama i što je moguće prije i detaljnije prijave planove za uvođenje takvih mjera. Komisija će državama članicama pružiti smjernice i pomoć u tom procesu.

¹²⁵ SL C 131 I, 24.3.2022, str. 1..

¹²⁶ SL C 280, 21.7.2022, str. 1.

¹²⁷ SL C 119, 22.5.2002, str. 22.

PRILOG
Posebno pogođeni sektori i podsektori¹

	Oznaka NACE	Opis
1.	0510	Vađenje kamenog uglja
2.	0610	Vađenje sirove nafte
3.	0710	Vađenje gvozdениh ruda
4.	0729	Vađenje ostalih ruda obojenih metala
5.	0891	Vađenje hemijskih i mineralnih đubriva
6.	0893	Vađenje soli
7.	0899	Vađenje ostalih ruda i kamena, neklasifikovanih na drugom mjestu
8.	1041	Proizvodnja ulja i masti
9.	1062	Proizvodnja skroba i proizvoda od skroba
10.	1081	Proizvodnja šećera
11.	1106	Proizvodnja slada
12.	1310	Priprema i pređenje tekstilnih vlakana
13.	1330	Završna obrada tekstila
14.	1395	Proizvodnja netkanog tekstila i predmeta od netkanog tekstila, osim odjeće
15.	1411	Proizvodnja kožne odjeće
16.	1621	Proizvodnja furnira i ostalih ploča od drva
17.	1711	Proizvodnja celuloze
18.	1712	Proizvodnja papira i kartona
19.	1910	Proizvodnja proizvoda iz koksних peći
20.	1920	Proizvodnja rafinisanih naftnih derivata
21.	2011	Proizvodnja industrijskih gasova
22.	2012	Proizvodnja boja i pigmenata
23.	2013	Proizvodnja ostalih neorganskih osnovnih hemikalija
24.	2014	Proizvodnja ostalih organskih osnovnih hemikalija
25.	2015	Proizvodnja đubriva i azotnih jedinjenja
26.	2016	Proizvodnja plastike u primarnim oblicima
27.	2017	Proizvodnja sintetičkog kaučuka u primarnim oblicima
28.	2060	Proizvodnja vještačkih vlakana
29.	2110	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda
30.	2311	Proizvodnja ravnog stakla
31.	2313	Proizvodnja ambalaže i stakla za domaćinstvo
32.	2314	Proizvodnja staklenih vlakana
33.	2319	Proizvodnja i prerada ostalih staklenih proizvoda , uključujući i za tehničku upotrebu
34.	2320	Proizvodnja vatrostalnih proizvoda

¹ (Pod)sektori navedeni na osnovu intenzitete emisija i intenziteta trgovine odgovaraju onima navedenim u Delegiranoj odluci Komisije (EU) 2019/708 od 15. februara 2019. godine kojom se dopunjava Direktiva 2003/87/EC Evropskog parlamenta i Savjeta u pogledu utvrđivanja sektora i podsektora za koje se smatra da su izloženi riziku od curenja ugljenika za period od 2021 - 2030. godine (SL L 120, 8.5.2019, str. 20).

35.	2331	Proizvodnja keramičkih pločica
36.	2332	Proizvodnja opeke, crijepa i drugih proizvoda od pečene gline za građevinarstvo
37.	2341	Proizvodnja keramičkih predmeta za domaćinstvo i ukrasa
38.	2342	Proizvodnja sanitarne keramike
39.	2351	Proizvodnja cementa
40.	2352	Proizvodnja kreča i gipsa
41.	2399	Proizvodnja proizvoda od drugih nemetalnih minerala, neklasifikovanih na drugom mjestu
42.	2410	Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura
43.	2420	Proizvodnja čeličnih cijevi i pribora
44.	2431	Hladno izvlačenje šipki
45.	2442	Proizvodnja aluminija
46.	2443	Proizvodnja olova, cinka i kalaja
47.	2444	Proizvodnja bakra
48.	2445	Proizvodnja ostalih obojenih metala
49.	2446	Prerada nuklearnog goriva
50.	2451	Lijevanje željeza

	Prodcom code	Opis
1	81221	Kaolin i druge kaolinske gline
2	10311130	Smrznuti krompir, pripremljen ili konzervisan (uključujući krompir kuvan ili djelimično kuvan u ulju, a zatim zamrznut; osim u sirćetu ili sirćetnoj kiselini)
3	10311300	Sušeni krompir u obliku brašna, griza, pahuljica, granula i peleta
4	10391725	Koncentrovani pire i pasta od paradajza
5	105122	Punomasno mlijeko u prahu
6	105121	Obrano mlijeko u prahu
7	105153	Kazein
8	105154	Laktoza i laktozni sirup
9	10515530	Surutka i modifikovana surutka u prahu, granulama ili drugim čvrstim oblicima, nezavisno od toga je li koncentrovana ili ne, i sadrži li zaslađivač ili ne
10	10891334	Pekarski kvasac
11	20302150	Staklasti emajli i glazure, premazi od gline i slični preparati za keramiku, emajliranje ili staklo
12	20302170	Sjaj i slični preparati; staklena fritta i ostalo staklo u prahu; granule ili ljuspice
13	25501134	Izloženi gvozdeni djelovi za pogonska vratila, bregaste osovine, radilice i koljena itd.